

regionale vereniging natuurpunt oost-brabant

juli, augustus, september 2012
driemaandelijks tijdschrift • 3

NATUUREN LANDSCHAP

v.u.: Hugo Abts - Leuvensestraat 6 - 3010 Leuven

Walk for Nature ₂₀₁₂
Wandelen voor meer Biodiversiteit

Abdij van Park
Heverlee, 30 september

Knopig helmkruid. Foto Jules Robijns

3 N&L in actie

3 Editoriaal

4 Natuur en erfgoed

4 *Natuur, cultuurhistorie en monumenten: erfgoed in het landschap*

6 *350 jaar Heimolen in Langdorp...*

8 Walk for Nature

8 *Abdij van Park in Heverlee, Natuur in stad en dorp*

10 *Abdij van Park en Vrienden van de Abdij van 't Park*

11 *Natuurbehoud en -educatie in het Sint-Albertuscollege te Heverlee*

12 *Walk for Nature: aankondiging*

13 FOCUSACTIVITEITEN

13-15 *Onze activiteiten in de focus*

16 Hagelandse Heuvelstreek

16 *Kaggevinne zet zich in voor koesterbuur wilde tijd*

16 *Werkfolk Dassenaarde 10 jaar!*

17 *Leuke start van het Hagelandse libellenseizoen*

18 *Mooie Run for Nature 2012*

18 *Week van het Bos*

19 *Peterschap Papenbroek*

19 *Startdag JNM Hageland-Zuiderkempen*

19 *Sing for the Climate*

20 Velpe-Mene

20 *Vrijwillig natuurbeheer op schema*

20 *10 202 brede orchissen in de Snoekengracht*

21 *Geslaagde vuurvliegjeswandeling*

21 *Nacht van de eikelmuis in Boutersem*

21 *Op zoek naar de knautiabij*

22 *Landschapscentrum te Vissenaken*

22 *Ringslangpopulatie in Meldert*

23 *Cursus Vogels aan de waterkant*

23 *Cursus Planten determineren, verslagje*

24 *Ruilverkaveling Willebringen*

25 *Feest in het Bos*

25 *Interleader Natuur*

26 In de kijker

26 *Distelbestrijding en begrip schadelijke distels juridisch onderuit gehaald*

26 *Europees Life-project Hageland goedgekeurd*

27 Big Jump

27 *Big Jump in Oost-Brabant, een spetterend succes*

Cover: Abdij van Park, Heverlee. Foto Rik Convents

Natuur en Landschap

is het ledenblad van **Natuurpunt Oost-Brabant** en verschijnt vier maal per jaar.

Natuurpunt Oost-Brabant, de onafhankelijke natuur- en milieuvriendelijke vereniging voor Oost- en Midden-Brabant, is geassocieerd met **Natuurpunt**, Vereniging voor natuur en landschap in Vlaanderen en is actief lid van de Vlaamse milieukoepel Bond Beter Leefmilieu.

Natuurpunt Oost-Brabant overkoepelt tevens de Oost- en Midden-Brabantse afdelingen van **Natuurpunt**.

Natuurpunt Oost-Brabant is telefonisch tussen 9u30 en 16u30 te bereiken op het verenigingssecretariaat, Leuvensestraat 6, 3010 Kessel-Lo:

Luc Vervoort bereik je via het nummer 016 25 25 93, Christine Daenen via het nummer 016 25 25 19.

Email: npob@natuurpunt.be,

website: www.natuurpuntoostbrabant.be

Je kan ook alle werkdagen op ons secretariaat zelf terecht tijdens de kantooruren. Het documentatiecentrum is dan eveneens toegankelijk.

Lid worden van **Natuurpunt Oost-Brabant** kost € 24 voor een nationaal lidmaatschap, waarvoor je naast dit ledenblad ook het kleurrijke natuurmagazine NATUUR.blad ontvangt.

Overschrijven op rekeningnr. IBAN BE17 2300 0442 3321 van **Natuurpunt**. Alle briefwisseling inzake leden en adreswijzigingen richt je aan **Natuurpunt**, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, tel. 015 29 72 20, fax 015 42 49 21.

Giften voor het reservatenfonds: rekeningnummer IBAN BE56 2930 2120 7588 - BIC GEBABEBB. Voor giften vanaf € 40 (los van lidgeld) krijg je een fiscaal attest.

Voor alle betalingen die niets met lidmaatschappen of giften voor reservaten hebben te maken, gebruik je rekeningnummer 001-0762218-68 van **Natuurpunt Oost-Brabant** of IBAN BE82 0010 7622 1868 - BIC GEBABEBB.

Legaten. Geregeld besluiten mensen om een legaat op te nemen in hun testament. Voor legaten aan een vzw zoals Natuurpunt Oost-Brabant voorziet de wetgever erfenisrechten van slechts 8,8%. Zo weet je dat jouw schenking bijna volledig ten goede komt aan onze vereniging. Overweeg je ook om die stap te zetten en onze vereniging te begunstigen, dan raden wij je aan een notaris te raadplegen. Die kan je exact meedelen hoe je te werk moet gaan en welke formule best bij jou past. Voor informatie kan je ook terecht op ons secretariaat (016 25 25 19).

Redactie-adres: Natuurpunt Oost-Brabant,

Leuvensestraat 6, 3010 Kessel-Lo

Redactieverantwoordelijken:

Margriet Vos en Christine Daenen

CONTACT

Raad van Bestuur

Voorzitter

Hugo Abts, natuurpunt@velpe-mene.be, 016 73 30 23

Secretaris

Jan Van den Bergh, jan.vandenbergh@natuurpunt.be, 016 57 05 73

Penningmeester

Frans Dhaenens, frans.dhaenens@telenet.be, 015 61 79 61

Leden

Bernard Lemaitre, bernard.lemaitre@skynet.be, 016 60 61 62

Bruno Wallyn, bruno.wallyn@skynet.be, 016 52 00 55

Yves Vanden Bosch, yves.vanden.bosch@skynet.be, 0478 50 90 06

Filip Meyermans, filip.meyermans@worldonline.be, 013 78 00 43

Marc Op de Weerd, m.opdeweerd@gmail.com, 011 58 12 01

Tinne Snoeij, tinne.snoeij@hotmail.com

Maarten Vandervelpen, maarten.vandervelpen@telenet.be, 0478 54 53 63

Margriet Vos, margriet.vos@gmail.com, 016 46 04 78

Katty Wouters, katty.wouters@rlnh.be, 016 25 02 77

Contactpersonen van de afdelingen

Aarschot: Linda Scheerens, linda.ronny@skynet.be, 016 56 35 99

Begijnendijk: Koen Baert, pietkoen@hotmail.com, 0473 66 06 12

Bekkevoort: Roel Baets, natuurpuntbekkevoort@skynet.be, 013 32 79 49

Boortmeerbeek: Tom Meulemans, meulemans.tom@gmail.com, 0496 91 72 84

Diest: Filip Meyermans, filip.meyermans@worldonline.be, 013 78 00 43

Gete-Velpe (Geetbets, Kortenaeken, Zoutleeuw): Nicole Smeyers, nsmeijers@skynet.be, 011 31 13 23, 0497 43 40 87

Haacht: Bernard Lemaitre, bernard.lemaitre@skynet.be, 016 60 61 62

Herent: Lies Van Herrewegen, lies.natuurpuntherent@gmail.com, 0485 41 57 25

Holsbeek: Guy Verrijdt, gverrijdt@gmail.com, 016 29 70 83

Kampenhout: Stefan Vandevenne, stefan.vandevenne1@telenet.be

Kortenberg: Maarten Vandervelpen, maarten.vandervelpen@telenet.be, 0478 54 53 63

Landen: Ria Leten, ria.leten@skynet.be, 011 88 57 26

Leuven: Eddy Macquoy, eddymac@telenet.be

Linter: Ronny Huybrechts, huybrechts.ronny@telenet.be, 011 78 30 47

Lubbeek: Marc Artois, natuurpunt-lubbeek@skynet.be, 0478 50 08 30

Rotselaar: Veerle Vervoort, veerlevervoort@hotmail.com, 016 30 92 95

Scherpenheuvel-Zichem: Jenny Van Hoey, jenny.vanhoey@gmail.com, 0494 75 47 23

Tielt-Winge: Erik Van De Plas, natuurpunt-tielt-winge@hotmail.com

Tremelo: Bruno Wallyn, bruno.wallyn@skynet.be, 016 52 00 55

Velpe-Mene (Bierbeek, Boutersem, Glabbeek, Hoegaarden, Tienen): Hugo Abts, natuurpunt@velpe-mene.be, 016 73 30 23

Voer-IJse-Lane: Mark Van Roy, mark.van.roy@pandora.be, 02 767 28 36

Zaventem: Danny Blockmans, 02 757 90 16

Hyla Vlaams-Brabant, amfibieën- en reptielenwerkgroep: Mark Lehouck, mark.lehouck@telenet.be, 016 44 49 36

Vogelwerkgroep Oost-Brabant: Marcel Jonckers, marceljonckers2@telenet.be, 016 81 87 87

Activiteitenkalender

In het tijdschrift vind je de aankondigingen van grote publieksactiviteiten. De volledige activiteitenkalender wordt niet langer opgenomen. Die is nu steeds online beschikbaar op www.natuurpuntoostbrabant.be.

Papier: Natuur en Landschap wordt gedrukt op Cyclus Print, chloovrij gebleekt en zonder optische witmakers, 100% gerecycleerde vezels, 'Blauwe Engel'-vignette • **Inkten:** Vette offsetinkten zonder zware metalen die voldoen aan EN 71 (speelgoedrichtlijn) • **Verzendingsfolie:** Natuur en Landschap wordt verzonden onder 100% biologisch afbreekbare folie op basis van plantaardig zetmeel

HERFST 2012: KANSEN VOOR NATUUR, LANDSCHAP EN ERFGOED

Natte julimaand brengt op vele plaatsen beheer natuurgebieden in de war

Hopelijk zijn we bij het verschijnen van dit nummer van Natuur en Landschap de nattigheid al lang vergeten en hebben we een zonnige augustusmaand achter de rug, maar woensdagochtend 18 juli 2012 kondigt zich aan als de eerste zomerdag na een maand van regen. De nagenoeg dagelijkse regenbuien hebben ervoor gezorgd dat op vele plaatsen de eerste maaibeurt van de hooilanden nog moet plaatsvinden wegens de onmogelijkheid hooi te maken en het terrein te betreden zonder schade aan te richten. Het zomerbeheer, vooral waar het gebeurt in samenwerking met boeren, is daardoor danig in de war. Het werk daarentegen dat verzet wordt door de teams vrijwillig natuurbeheer, meestal op plaatsen met de kwetsbaarste vegetaties, zit wel behoorlijk op schema en dit door de inzet van een groot aantal vrijwilligers. Ze zijn in de verschillende afdelingen week na week en natuurgebied na natuurgebied aan de slag. Het is door hun inzet dat in vele natuurgebieden de biodiversiteit wordt versterkt terwijl het omgevende landschap steeds schraler wordt.

De door Natuurpunt en vele vrijwilligers beheerde natuurgebieden zijn de koesterplaatsen en in de ouderwetse betekenis 'reservegebieden' voor de biodiversiteit. Wat in Averbode Bos en Heide, Torfbroek, Vorsdonk, Aronsthoek of de Snoekengracht en in de meer dan 3000 ha door Natuurpunt beheerd natuurgebied in Midden- en Oost-Brabant gebeurt, maakt dat vele soorten en levensgemeenschappen niet uit de streek verdwijnen en tot ons landschapsbeeld blijven behoren. Niet toevallig konden dit jaar na 37 jaar onafgebroken vrijwillig natuurbeheer in de Snoekengracht voor het eerst in de geschiedenis meer dan 10 000 (tienduizend, je leest het goed!) bloeiende brede orchissen en hele velden aspectbepalende knolsteenbreek geteld worden. Daar waar in 1976 er maar een zevental brede orchissen voorkwamen. Als je weet dat orchideeënzaadjes stoffijne windverspreiders zijn die zich ettelijke kilometers kunnen verplaatsen, dan besef je dat de orchissen van de Snoekengracht, van Vorsdonkbroek of van Torfbroek een bronpopulatie vormen voor de brede orchis in de hele streek. Of hoe door goed natuurbeheer in één natuurgebied ook elders de biodiversiteit kan versterkt worden.

14 oktober gemeente- en provincieverkiezingen: waar kiezen we voor?

Buiten de (veel te) schaarse beheerde natuurgebieden wordt de voorspelling van Rachel Carson uit de zestiger jaren in haar toen ophefmakende boek 'Silent Spring' steeds meer waar. Want dat was wat me dit voorjaar het meest opviel: een stille lente zonder koekoek, zonder nachtegaal en zonder de vroeger algemene soorten, die vandaag zeldzaam geworden of het aan het worden zijn. Er zal nog veel 'gekoesterd' moeten worden en de vraag is zelfs of al dit gekoester wel tot duurzame resultaten leidt. Want als er geen daadwerkelijk maatregelen genomen worden om de beheerde natuurgebieden te vergroten, onze riviervalleien als

samenhangende complexen in stand te houden en er de natuur te versterken, en om de 7% procent zones voor biodiversiteit in het akkergebied te voorzien, dan zullen we niet in staat zijn om de achteruitgang te stoppen, laat staan de biodiversiteit te versterken en van ons landschap een belevingslandschap te maken dat onze gelukshormonen werkelijk streelt. Het is duidelijk dat we met onze Natuurpunt-afdelingen nog meer zullen moeten werken aan het échte natuurbehoud door de uitbouw van beheerde natuurgebieden groot en klein. En dat we onze provincie- en gemeentebesturen zullen moeten aanspreken om tot een beleid te komen dat verder gaat dan woorden en intenties. Daarom hebben in tal van gemeenten onze afdelingen in het kader van de komende verkiezingen de verschillende politieke partijen gecontacteerd en ongetwijfeld concrete voorstellen geformuleerd.

Grote publieksactiviteiten herfst 2012: Molenfeesten in Langdorp en Walk for Nature in Abdij van Park

Natuurpunt Oost-Brabant komt voort uit de Regionale Vereniging Natuur en Landschap dat van in het begin ingezet heeft op beheer en uitbouw van natuurgebieden, maar tegelijkertijd ook naar de totaliteit van het landschap keek en de cultuurhistorische en erfgoedwaarden actief koesterde. We zijn gelukkig dat erfgoed en de samenhang met landschap terug een actueel thema wordt. Zelf stellen we dat met twee grote publieksactiviteiten in september in de kijker en nodigen we alle lezers van harte uit.

Op 2 september is het de beurt aan de 350-jarige en door Natuurpunt gerestaureerde en 'levende' Heimolen in Langdorp/Aarschot. Een uniek cultuurhistorisch monument van onroerend en roerend (de molenaarsactiviteit) erfgoed te midden van Europees Habitatgebied, dat eveneens met zorg als deel van het natuurlijk erfgoed gekoesterd wordt. Het zal weer gezellig druk zijn rond de Heimolen. De ervaring met de vorige molenfeesten bewijst dat ze er bij Natuurpunt Aarschot iets van kunnen en voor de 350° verjaardag mag het gerust wat extra zijn.

Op 30 september vindt dan de jaarlijkse Walk for Nature plaats, en deze keer in het unieke kader van de Europese erfgoedplaats van de Abdij van Park in Heverlee. Sinds 2005 is de Walk for Nature een jaarlijkse belevingshoogdag voor iedereen met een hart voor natuur. Dit jaar is het thema: natuur in stad en dorp.

Zorg dat je erbij bent.

Hugo Abts
voorzitter Natuurpunt Oost-Brabant
Regionale Vereniging voor Natuur en Landschap

Natuur, cultuurhistorie en monumenten: erfgoed in het landschap

Luc Vervoort

De zorg voor erfgoed en cultuurhistorie loopt als een rode draad doorheen de geschiedenis van onze vereniging. Niet voor niets was de naam van onze vereniging destijds 'Natuur & Landschap', waarbij dit laatste woord ook de inhoudelijke betekenis ervan omvatte. Het landschap als de interactie tussen het 'fysische' (bodem, water, klimaat, flora, fauna...) en het 'antropogene' (invloed, gebruik en inrichting door de mens). Daartoe behoorde ook het bouwkundig patrimonium. Samen bepalen ze mee de belevingsmogelijkheden en de kwaliteit van onze leefomgeving en de identiteit en herkenbaarheid van plaatsen en regio's. Zowel in onze acties als bij de verwerving en het beheer van natuurgebieden is er oog voor dit brede aspect van het landschap.

De natuur weerspiegeld in het landschap

Traditionele landschappen lieten in regel een sterke verbondenheid met de natuur zien. Om gebruik te maken van het land waren de mogelijkheden in het pre-industriële tijdperk zeer beperkt. Men moest overal rekening houden met de beperkingen of mogelijkheden die de natuur bood. Bijvoorbeeld: in de valleien konden door de terugkerende overstromingen enkel maar graslanden worden benut. Of beter: dankzij terugkerende overstromingen en de periodieke afzetting van vruchtbaar slib kon een graslandenlandschap tot stand komen dat eeuwenlang de basis vormde van de landbouweconomie in het grootste deel van Oost-Brabant. Het areaal grasland bepaalde de hoeveelheid mest die via het vee aan de akkers kon worden toegediend. De landbouwrijckdom kwam dus rechtstreeks tot uiting in de omvang en het uitzicht van het 'open' areaal. Bos voor brandhout en moerasland voor turf waren anderzijds essentieel voor de energievoorziening. De natuurlijke productiviteit van het landschap bepaalde dus hoe dit eruit zag. Je zag het weerspiegeld in het volledige sociaal-culturele patrimonium en leven van onze voorouders. Veel van

het traditionele bouwkundig erfgoed van het platteland, zoals boerderijen en zelfs volledige (oude) dorpskernen verraden deze interactie met de natuur door hun plaats in het landschap, met name dikwijls op de overgang van vallei naar hogere gronden. Water- en windmolens waren uiteraard door de ligging van waterlopen en (meestal) heuvels sowieso aangewezen op hun natuurlijke omgeving.

Maar ook de steden konden niet ontstaan zonder de aanwezigheid van een min of meer toereikend brede waterloop, met voldoende debiet en niet al te groot verval: het waren de slagaders voor vervoer en handel in die tijd. De aard en productiviteit van het agrarische hinterland bleef ook lange tijd merkbaar aan het uitzicht en de opbouw van de stad.

Naast de agrarische en utilitaire inrichting van het landschap, zijn van begin af aan ook steeds militaire of verdedigingstechnische ingrepen in het landschap aan de orde geweest. Ook hier maakte men gebruik van natuurlijke hindernissen en mogelijkheden die het landschap tegen de vijand bood. Later werd het natuurlijke

De Heimolen, hoe natuur en erfgoed samengaan. Foto Luc Vervoort

landschap benut en gewaardeerd voor het kader als aangename verblijfplaats, getuige de talrijke 'buitenplaatsen', 'lusthoven' en jachtpaviljoentjes in het Oost-Brabantse landschap, al dan niet met park- en decoratieve tuinaanleg.

Gelaagd landschap

Naast de natuurwaarde vertegenwoordigen cultuurhistorische aspecten of elementen mee de 'eeuwigheidswaarde' van het landschap: erfgoed dat verdient om te worden bewaard en doorgegeven aan de volgende generaties. Het zijn getuigen van het vermogen of onvermogen van opeenvolgende generaties in de omgang met hun omgeving, de natuur en de medemens. En die getuigen zijn dikwijls oud, heel oud.

Het tracé van holle wegen kan misschien al dateren van voetwegen die duizenden jaren geleden voor het eerst werden gebruikt en geven vandaag nog aan waarom en hoe mensen zich wilden verplaatsen van punt A naar B in het landschap. Vandaag herbergen de beboste bermen midden een agrarisch gebied nog een deel van de biodiversiteit van het 'oerbos' waarin deze wegen ooit ontstonden. Ook de indeling van het land met perceelsgrenzen en kavelstructuren kan heel oud zijn en de ingebruikname van land en het al dan niet gemeenschappelijk of privaat gebruik ervan illustreren. De ouderdom van sommige 'natuurlijke' habitats kan afgelezen worden aan de soortenrijkdom. Voor bossen is dit een evident gegeven, maar ook 'historisch permanente' graslanden of oude heidegebieden laten een grotere soortenrijkdom zien.

Vanaf het einde van de 18de eeuw, toen de omvangrijke fossiele brandstofvoorraden konden worden aangesproken en grote technologische en economische veranderingen optraden, ging de binding met het (lokale) land steeds sneller verloren en trad er een landschappelijke verarming en nivellering op. De landschappen overal ter wereld beginnen steeds meer op elkaar te lijken: industrieel, grootschalig en met een enorm verarmde biodiversiteit.

In de bres voor het landschap als erfgoed en erfgoed in het landschap

Het is dus mee zaak van de natuurbehoudsbeweging om de open ruimte en 'natuurgebieden' eveneens op vlak van cultuurhistorie divers, herkenbaar en leesbaar te houden of te maken. Net zoals monumenten respect verdienen vanwege hun vormgeving, typologie, ouderdom, ontstaansgeschiedenis, gevoelswaarde en onvervangbaarheid, zo gaat dit ook op voor veel natuurgebieden. Bij het beheer van haar natuurgebieden probeert de vereniging al langer om het natuurbeheer te laten samen sporen met waardevolle cultuurhistorische patronen en elementen. Uiteraard zullen er steeds keuzes moeten gemaakt worden: wat is echt waardevol genoeg om te conserveren, wat willen we herkenbaar houden, wat gieten we in een nieuwe vorm en wat laten we volledig los. De 'beheerde' natuur kan zo meer betekenissen herbergen die versmelten tot een uniek verhaal.

In veel natuurgebieden maken intussen ook bouwkundig erfgoed en gerangschikte monumenten onderdeel uit van een

Bolwerk, Zoutleeuw: een nieuw project van Natuurpunt. Wallen en grachten zijn nog zichtbaar onder de begroeiing. Foto Jules Robijns

landschappelijk ensemble. Soms was het landelijk erfgoed zelfs mee de aanleiding om het omliggende natuurgebied mee in beheer te nemen, zoals bij het Bolwerk te Zoutleeuw, de ijzerzandsteenmolen te Betekom, de Heimolen te Langdorp of de Antitankgracht te Haacht.

Onze vereniging gaf zelf al (mee) de aanzet van tal van restauratie-initiatieven voor bouwkundig erfgoed in en rond haar gebieden, zoals voor sommige onderdelen van het 'parkmeubilair' in het Meldertbos, de St. Luciakapel bij de Snoekengracht te Verrijk, de Antitankgracht te Haacht, de Heimolen in Langdorp... Maar ook tal van andere, vooral als cultuurhistorisch bestempelde landschapselementen en -structuren, zoals steengroeven (die de link met omgevende monumenten benadrukken), wallen en walgrachten, een motte, een schans, turf- en bomputten, spoorwegzates... kwamen al aan de beurt.

Met de aankoop van de Molenheide met windmolen en de restauratie van deze Heimolen en zijn molenbiotoop in Langdorp nam onze vereniging destijds een belangrijk engagement op dat niet zonder risico was. Dergelijke 'ondernemingen' zet vrijwilligers aan om de handschoen op te nemen voor het erfgoed dat hen nauw aan het hart ligt. Dit project bewijst dat ons 'model' van kansen geven aan lokale mensen en initiatieven werkt in veelvoud. Met een enorm werklustig team, nu al jaren onder leiding van Luc Storms, werd niet zozeer wind geblazen, dan wel bergen verzet om het monument en zijn monumentale omgeving tot leven te brengen en levend te houden. De restauratie en de onderhoudskosten worden gedragen door succesvolle molenfeesten die uitgroeiden tot een waar fenomeen in de streek. Het monument en de molen fungeren momenteel als toeristisch knooppunt op tal van routes en bovendien wordt de molen 'levend' gehouden door ondertussen meer dan een handvol gemotiveerde en vakbekwame (gediplomeerde) molenaars.

Kom zelf kijken op zondag 2 september naar dit succesverhaal van Natuurpunt Oost-Brabant en hoe wij de jarige Heimolen (350 jaar!) als levend erfgoed doorheen de tijd proberen te loodsen. En wees present op de Walk for Nature 2012 op 30 september in het onvergankelijk mooie kader van de Parkabdij in Heverlee. Beide activiteiten staan uitgebreid aangekondigd verder in dit tijdschrift.

Sint-Luciakapel in Verrijk, eigendom van Natuurpunt en intussen gerestaureerd. Hier de inhuldiging op 19 juni 2010. Foto Luc Mesmans

Antitankgracht in Haacht: ook hier heeft Natuurpunt geïnvesteerd in natuur en erfgoed. Foto Luc Vervoort

350 jaar Heimolen in Langdorp...

Een beetje geschiedenis

De Heimolen dateert uit 1662. Hij werd gebouwd door Gilles Vanden Eynde. Die betaalde voor het 'gebruik van de wind' niet minder dan 2000 gulden aan de Hertog van Arenberg. Dure wind: in onze munt omgerekend betaalde de molenaar zo'n slordige 100 000 euro. Niet verbazend dus dat de familie Vanden Einde 39 jaar nodig had om de schuld af te lossen. Daarna werden de Vanden Eyndes snel rijk. Vanaf 1850 lieten ze anderen malen en beperkten ze zich tot het innen van de huur. Dat zijn ze trouwens blijven doen: het waren nazaten van deze familie die de molen in 1995 aan Natuurreservaten vzw verkochten.

Authentieke molen

De huidige opbouw van de Heimolen is nog nagenoeg volledig origineel. Daarmee is deze Brabantse staakmolen één van Vlaanderens oudste molenconstructies. Dat de molen nooit grondig werd verbouwd, leiden we niet alleen af uit inscripties in de molen, maar ook uit diverse historische geschriften. Bovendien verraadt de molen zelf zijn oorsprong: het is één van de weinige windmolens met een recht kapeldak – na 1700 waren overal gebogen kapeldaken in zwang.

De Heimolen in 1930. Uit het boek '100 jaar de lens op Langdorp'.

In 1884 kwam molenaar Jan-Baptist Van Aelst vanuit het Limburgse Engsbergen (Tessenderlo) naar Langdorp om op de Heimolen te komen malen. Meteen was de basis gelegd voor een merkwaardige familietraditie, want zijn achterkleinzoon Walter Van Aelst – 'Therus van de maelder' voor de Langdorpenaars – maalde tot de molen in 1958 in panne viel en de wieken werkloos bleven.

Begin jaren '70 werd de Heimolen gerestaureerd. Toch verkeerde hij midden de jaren negentig, nauwelijks een kwarteeuw later, in een erbarmelijke toestand. Een molen die niet draait, valt immers onherroepelijk ten prooi aan verval en aftakeling.

Een 'levende' molen dank zij de inzet van de lokale vrijwilligers

Na de aankoop door Natuurreservaten vzw, nu Natuurpunt, werden dan ook onmiddellijk stappen gezet voor de restauratie van de molen. Kleine herstellingen verzekerden de stabiliteit van de molen in afwachting van een grondige restauratie. Al snel werd Paul Gevers, een gespecialiseerd molenarchitect uit Kasterlee, belast met de molenrestauratie. Zijn dossier werd, mede ondersteund door de Stad Aarschot, in recordtempo door het bevoegde bestuur van Monumenten en Landschappen behandeld en door de Vlaamse Minister van Cultuur goedgekeurd. De Heimolen is immers sinds 4 april 1944 als monument gerangschikt en voor de restauratie kwam de Vlaamse, provinciale en stedelijke overheid voor een belangrijk deel tussen maar bleef er toch nog een aanzienlijke restfinanciering. De restauratie werd uiteindelijk uitgevoerd door de firma's Nijs en Wieme uit Deinze.

Het binnenwerk van de molen was nog in redelijk goede toestand. Daaraan moest dus gelukkig niet te veel hersteld of vervangen worden. Het was trouwens de bedoeling om zo veel mogelijk originele onderdelen te behouden. Niettemin moesten belangrijke onderdelen zoals de trap, de steenbalk, de staart en de wieken, volledig nieuw worden vervaardigd.

De restauratie van de molen werd bijgevolg een klus die veel werk en geld heeft gekost. Het zal voor menig Langdorpenaar dan ook een behoorlijke opluchting zijn geweest toen de fiere Heimolen vanaf het najaar van 1998 stukje bij beetje weer z'n vertrouwde plaatsje op de Langdorpse hei innam en dit dank zij een toegewijde groep Natuurpunters die ambitieus durfden denken en de handen uit de mouwen staken vanuit een betrokkenheid met erfgoed en natuur. In het voorjaar van 1999 was de restauratie voltooid, zodat de molen en heide opnieuw een lang en gelukkig leven tegemoet konden gaan.

Toen **Natuurreservaten vzw** (nu Natuurpunt) in 1995 molen en heide aankochten, bestond er weinig twijfel over wie de conservator van het nieuwe gebied zou worden. Jef Van Aelst – Langdorpenaar, ervaren molenaar en achter-achterkleinzoon van Jan-Baptist – nam meteen de zware taak op zich om Langdorps bekendste monument opnieuw de glans van weleer te geven. Ondertussen is Jef met zijn gezin uitgeweken naar Ierland en is zijn taak als conservator overgenomen door nieuwe toegewijde vrijwillige medewerkers: Luc Storms en Marc Vanderweeën. Voor zijn taak als molenaar zijn er ondertussen verschillende mensen opgeleid die je op zondagvoormiddag op de molen aan het werk kan zien.

dat vieren we!

350 JAAR HEIMOLEN IN LANGDORP

(1662-2012)

ZONDAG 2 SEPTEMBER 2012

Heimolen, hoek Windmolenstraat – Molenheidestraat Langdorp (Aarschot)
VANAF 13 UUR

ACTIVITEITEN

Pony rijden, huifkartochten, workshop steenkappen, springkastelen, grimeren
Rondleidingen op de Heimolen; geleide wandeling door het natuurgebied; dieren kijken op het Hagelands Neerhof; imker met bijen op de heide; demonstraties graan dorsen met pinmolen en vlegeldorsen, wol spinnen en verven, manden vlechten; Oxfam Wereldwinkel; streekproducten van Het Hof Van Vlaanderen; wijnstand van Liemau; artisaan gebakken brood en koeken; zelfgemaakte juwelen; landschapsschilders, bloemschikken en stukjes met lavendel, Regionaal Landschap Noord-Hageland

OPTREDENS VAN

The Blue Hill Country Dancers uit Blauberg
De fanfare van Wolfsdonk
Mystic Moose

EN VOORAL

Terras op de Molenheide met drank, pannenkoeken, broodjes, zelfgebakken taarten en ijsjes

Meer info: Linda Scheerens, 0496 02 21 75 of Linda.scheerens@gmail.com
Luc Storms, 016 50 12 13 of luc.storms@skynet.be
www.heimolen.be of www.natuurpuntaarschot.be

Abdij van Park in Heverlee *Natuur in stad en dorp*

Abdij van Park, Europees erfgoed als kader voor de Walk for Nature 2012.
Foto Yves Vanden Bosch

Walk for Nature: wandelen voor meer natuur(gebieden)

Sinds 2005, dus het achtste jaar op rij, organiseert Natuurpunt Oost-Brabant, Regionale Vereniging voor Natuur en Landschap, op één of meerdere plaatsen een Walk for Nature als een uniek uitstralingsevenement. Tijdens de 12 voorgaande edities heeft de Walk zich ontwikkeld tot een sterk merk en is hij een garantie voor kwaliteit, proeven van topnatuur en een mooie beleevingsdag voor heel het gezin. Het publiek kan kennismaken met het brede werk van Natuurpunt Oost-Brabant rond natuur, natuurbeheer, reservatenwerking, landschap en erfgoed. De Walk is voor de natuurbeweging een hoogdag waarop met concrete projecten en verzuchtingen naar buiten getreden wordt. Tegelijk steekt hij een hart onder de riem van alle mensen in Midden-Brabant en het Hageland die in hun projecten het verschil willen maken en door hun inzet voor natuur, landschap en erfgoed kleur willen geven aan het landschap.

Natuurbehoud is onmogelijk zonder de uitbouw van een netwerk van grote en kleine, liefst met elkaar verbonden beheerde natuurgebieden. In een verschrallend landschap zijn de reservaten verantwoordelijk voor een steeds groter aandeel van de biodiversiteit in de regio en vormen tevens de reservoirs voor de biodiversiteit buiten de reservaten. We zullen met z'n allen krachtig en met nieuwe energie moeten werken aan die uitbouw. Meer dan dat: we zullen tegengas moeten geven aan de tendens om de aankoop van natuurrezervaten terug te draaien. Zij die dit voorstaan, hebben ofwel andere intenties dan zorg voor duurzame biodiversiteit, ofwel te weinig voeling met de realiteit in het buitengebied en met natuur in stad en dorp. Ze dwalen, en we moeten hier duidelijk over durven zijn. Ook in moeilijke periodes moeten we moedig opkomen voor de aankoop en de uitbreiding van de beheerde natuurgebieden.

Toestand biodiversiteit in het buitengebied rampzalig

Een groot zorgenkind is de biodiversiteit in het landelijk gebied. Ondanks de koestercampagnes en de beheersovereenkomsten met landbouwers is de toestand van de biodiversiteit er ronduit desastreus. De soorten gebonden aan het agrarische gebied en algemene soorten zoals de veldleeuwerik zijn werkelijk het meest bedreigd. Dat de geelgors in de streek nog kan overleven is het gevolg van de indertijd door Natuurpunt Velpe-Mene opgestarte campagne 'Graan voor gorzen', die nu overgenomen en uitgebreid is in de beheersovereenkomsten voor akkervogels van de VLM. De situatie van de natuur en de soorten in het agrarisch gebied is zo achteruitgegaan dat we kunnen spreken van een groene woestijn. Ook in EU groeit dit besef. In het kader van de herziening van het Europees Landbouwbeleid en in uitvoering van het principe 'publiek geld voor publieke doelen' zijn structurele maatregelen voorgesteld, o.a. een percentage (7%) van het akkergebied inrichten voor maatregelen voor biodiversiteit. Hierdoor zou eveneens de landschappelijke waarde en dus de waarde voor beleving en recreatief medegebruik verhogen en zouden structurele problemen als erosie, wateroverlast en modderstromen kunnen opgelost worden. Van elke sector wordt verwacht dat die het toepassen van de beste milieupraktijk tot

zijn verantwoordelijkheid rekent. Zorgen dat er geen erosie is en de teelt hierop afstemmen is een modelvoorbeeld van een goede praktijk. Feitelijk zou daar geen extra vergoeding mogen tegenover staan zoals nu op vrijwillige basis in de erosiebestrijdingsplannen. Door de uitbetaling van de hectarevergoeding binnen het Europees Landbouwbeleid (de zgn MTR-vergoeding) te koppelen aan goede landbouwpraktijk en maatregelen voor biodiversiteit zou een belangrijke stap vooruit gezet worden. Maar de intenties van de Europese Commissie botsen op grote weerstand van heel de landbouwlobby. Dus het gevaar bestaat dat de goede intenties van de Europese Commissie bij intenties blijven en dat het biodiversiteitsluik herleid wordt tot 'green washing'.

Geelgors, kensoort van natuur in het agrarisch landschap. Foto Rudi Petitjean

Een grotere biodiversiteit in stad en dorp

Paradoxaal genoeg is de biodiversiteit in stad en dorp nu groter dan in het landelijk gebied. Daarom verdient een beleid o.m. gericht op koestersoortenprogramma's steeds meer aandacht. Dit omwille van de bijdrage aan de biodiversiteit maar evenzeer aan de belevingswaarde van natuur en soorten in de woonomgeving. Daar waar natuur en wilde soorten in het open ruimtegebied nog veelal als vijandig aanzien worden, merk je in stad en dorp een cultuuromslag in positieve zin. Het succes van 'Vogels voeren en beloeren', de 'Vlinder mee'-campagnes, de acties rond nestkasten voor huis- of gierzwaluwen bevestigen dit. Met de 'groene vingers' en 'blauwe aders' (open waterlopen) zijn ook soorten als beekjuffer of grote kwik tot in de centra van steden en dorpen als attractie te beleven. Slechtvalken zijn gewenste bewoners van onze torens geworden, en wat een belevenis als nu ook al de bever te zien is midden in de stad! Er zijn vele kansen voor natuur en soorten in stad en dorp als we deze kansen willen zien en de mogelijkheden benutten.

Voor Leuven voeren de Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud i.s.m. Natuurpunt Oost-Brabant een provinciaal project uit dat deze kansen voor natuur en soorten in de stad in kaart brengt. Dat willen we extra belichten op deze Walk for Nature en een appèl richten aan het stadsbestuur om rekening te houden met de bevindingen. Heel wat gemeenten in Oost-Brabant kunnen dank zij het Charter voor de Biodiversiteit mooie voorbeelden tonen van zorg voor koestersoorten en hun leefgebied. Ook wat gebeurt in en rond de Abdij van Park is een mooi voorbeeld

van hoe beleving, erfgoed, zorg voor natuur en landschap en betrokkenheid van mensen dank zij de Vrienden van de Abdij van 't Park tot nieuwe perspectieven kunnen leiden. Hetzelfde geldt voor wat scholen doen rond natuureducatie. In het Sint-Albertuscollege in Heverlee, waarvan het domein aansluit bij dat van de Parkabdij, is een hele infrastructuur ontwikkeld om de leerlingen actief bij natuur te betrekken en is van de school en de schoolomgeving tezelfdertijd een oase voor natuur gemaakt.

Ook erfgoed in de kijker

Deze Walk for Nature focust vooral op het thema van natuur in stad en dorp en de band tussen natuur en erfgoed. Natuurpunt Oost-Brabant, voortgekomen uit de Regionale Vereniging Natuur en Landschap, heeft een traditie in aandacht voor landschap, landschapsmarkeringen en erfgoed, wat zich o.a. uit in de zorg voor molens, kapelletjes, landschapsstructuren in en rond haar natuurgebieden. Daarom is het goed dat we deze Walk kunnen organiseren samen met verenigingen die hier specifiek rond werken. Kortom, deze Walk for Nature wordt een bijzondere editie. We maken er een zinvolle en leuke belevingsdag van die energie geeft voor de lokale werking in heel de regio en mensen motiveert om samen met Natuurpunt Oost-Brabant op te komen voor meer en duurzame natuur, voor versterking van natuur in het agrarisch landschap, het benutten van de kansen voor natuur en soorten in stad en dorp en het waarderen van het erfgoed.

We rekenen op een talrijke opkomst!

Symposium Natuur in stad en dorp

30 september 2012 - 10u30, Norbertuspoort Abdij van Park, Heverlee

- Hugo Abts, voorzitter Natuurpunt Oost-Brabant:** Walk for Nature zet Oost-Brabant in beweging voor meer biodiversiteit in het landschap
Lieven Deschampelaere, voorzitter Natuurpunt Beheer: Uitdagingen voor het natuurbehoud in een verstedelijkend Vlaanderen
Stefan Van Lani, Vrienden van de Abdij van 't Park, archivaris: Parkabdij en omgeving, beheer van een veelzijdig erfgoedlandschap aan de stadsrand
Wim Verheyden, medewerker provinciaal project bij de Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud: Ruimte voor koesterburen zorgt voor een meer leefbare stad, case studie Leuven
Luc Vervoort, medewerker Natuurpunt Oost-Brabant: Meer natuur in Stad en Dorp: een aantrekkelijk(er) beeld en een boeiend(er) verhaal
Mohamed Ridouani, schepen van leefmilieu Stad Leuven: Stedelijke ambities op vlak van groenvoorziening en natuur in Leuven

Met steun van de provincie Vlaams-Brabant, partner voor meer en betere natuur

Abdij van Park, Heverlee, 30 september 2012

Abdij van Park en Vrienden van de Abdij van 't Park

De abdij: de geschiedenis in het kort

In 1129 stichtte Godfried met de Baard, hertog van Brabant, de Abdij van Park. De hertog richtte zich tot de norbertijnen van Laon in Noord-Frankrijk om de nieuwe stichting gestalte te geven. Circa 1130 kwamen de Franse norbertijnen aan in het Leuvense en vestigden zich op de terreinen van het hertogelijke jachtpark op het grondgebied van Heverlee. Aan dit jachtpark dankt de abdij nog steeds haar naam.

Tijdens de eeuwen die volgden groeide de Abdij van Park uit tot een toonaangevende instelling met aan het hoofd ervan invloedrijke abten die een uitgestrekt patrimonium van meer dan 3500 ha beheerden en zestien parochies bedienden.

Vandaag geldt de Abdij van Park als één van de best bewaarde Ancien Regime-abdijcomplexen in West-Europa. Sinds de bouw van de kerktoeren in 1730 werd er weinig of niets aan het geheel toegevoegd, en belangrijker, verdwenen er ook geen onderdelen. Recent gaven de norbertijnen het volledige abdijcomplex voor 99 jaar in erfpacht aan de stad Leuven. Dankzij een uitzonderlijke

Kruidentuin Parkabdij. Foto Gilbert Deroijje

en eenmalige restauratiepremie van de Vlaamse overheid kon de restauratie van deze unieke erfgoedsite voor de komende vijf à acht jaar van start gaan. De restauratie gebeurt conform een masterplan dat vertrekt van het uitzonderlijke karakter van de site, haar authenticiteit, haar stilte, de symbiose tussen natuur en cultuur. Een breed draagvlak van partners, inclusief de Vrienden van de abdij, onderschreven dit masterplan enkele jaren geleden en staan garant voor de geleidelijke realisatie ervan.

Stefan van Lani

De Vrienden van de Abdij van 't Park

De Vrienden van de Abdij van 't Park zijn een vrijwilligersvereniging die zich sinds decennia inzetten voor het behoud en de uitstraling van de Abdij van 't Park. Onze vereniging heeft een 300-tal leden en zet zich in voor het roerend en onroerend patrimonium van de abdij. Bekende activiteiten uit het recente verleden zijn de restauratie van glasramen van de abdij, de catalogisering van de abdijbibliotheek, de restauratie van de tuinpaviljoentjes. Daarnaast hebben we ook aandacht voor natuur en landschap in de Parkabdij.

Beheer van natuur en landschap door de Vrienden van de Abdij van 't Park

De parkabdij is en blijft een oase van groen in de Leuvense stadsrand. In samenwerking met de milieu- en groendienst van de stad zetten de Vrienden zich sinds 1999 in voor landschap, tuinen, natuur en milieu van de Parkabdij. Dialoog tussen cultuur en natuur, tussen de kracht van het monument en de stilte van het landschap staan centraal. Uitgangspunt is het behoud en de versterking van de ecologische waarde van het eeuwenoude, kleinschalige cultuurlandschap. Het specifieke biotoop met hooilanden, weiden, parkgebied, bos, vijvers, moeras, houtkanten, tuinen biedt aan heel wat planten en dieren een onderkomen. Heel trots zijn we op waarnemingen van wouwaap, roerdomp, ralreiger...

Belangrijk daarbij is de inzet van vrijwilligers. Op deze manier vergroten we de draagkracht van het abdijproject, op deze manier geven we ook de mens een plaats in dit cultuurlandschap. De Vrienden onderhouden een pracht van een kruidentuin, twee hoogstamboomgaarden met oude rassen, kleinfruit en druiven. Onze abdij-imker draagt zorg voor de bijenstand van de Provincie Vlaams-Brabant. Vleermuizen vinden een onderkomen in een vleermuiskelder. De vijvers worden ecologisch beheerd. Aan de ingang van de abdij ontfermen we ons over een moerasgebied en we doen aan hooilandbeheer tijdens ons onvolprezen maaievening (tweede weekend van juli). We organiseren geleide wandelingen en lezingen in de abdij.

Maaievening 2012. Foto Gilbert Deroijje

Interesse in onze activiteiten?

Iedere eerste zaterdag van de maand houden we een werkdag in het abdijgroen. Iedereen is welkom. In groep werken we en genieten we van de natuur op het abdijdomein.

Info: Zeger Debyser, voorzitter
zeger.debyser@med.kuleuven.be
www.parkabdij.be

Natuurbehoud en -educatie in het Sint-Albertuscollege Heverlee

Een klooster met domein

Gekneld tussen de Geldenaaksebaan en de expresweg, op een steenworp van de Abdij van Park in Heverlee ligt het domein van het Sint-Albertuscollege. Onze geschiedenis begint in de jaren dertig van de vorige eeuw toen de paters Karmelieten hier in de velden een klooster lieten bouwen.

Al snel werd een kloostertuin annex hoogstamboomgaard aangelegd. Grootbladige linde, beuk en grove den waren (en zijn nog steeds) dominant aanwezig. Deze tuin is ondertussen een beetje aan de natuur teruggegeven met aanzienlijke hoeveelheden dood hout tot gevolg. Grote en kleine bonte, groene en zelfs zwarte specht laten vooral in de lente van zich horen. Vele mezen, waaronder mat- en glanskop vinden hier hun gading en boomklevers en appelvinken, liefhebbers van oudere bossen, vonden ook de weg. De uitbundige bloei van krokussen, druif-, ster- en Spaanse hyacinten, vogelmelk, knolsteenbreek en sneeuwkllokjes herinneren ons aan dat kloostertuinverleden.

Klooster wordt school

Na een brand in het college van de paters in Kortrijk kwamen de eerste leerlingen in Heverlee (toen Haasrode) aan. De akkers werden langzaam omgezet in sportvelden en eind jaren zestig werd een brede strook langs de Geldenaaksebaan met bomen en struiken beplant. Veel plantgoed werd met een busje leerlingen uit één of ander stuk Limburgse heide gehaald en naar de school gebracht. Populier, witte abeel, Japanse lork, grove den, fijnspar, sporkehout, zwarte els, hazelaar werden lukraak aangeplant. In de beginfase hadden we hier eikelmuis in onze nestkasten, kneu en zelfs Europese kanarie als broedvogel en elke winter tot twee(!) klapeksters die hier kwamen jagen. Dit bosje begint nu een beetje ouder te worden en de vele omgewaaide bomen overgroeit met klimop doen ons dromen van oerbossen. De flora en fauna van de paterstuin kan je hier vinden naast een sperwerpaar dat elk jaar zijn jongen grootbrengt. Maartse viooltjes, maagdenpalm, vingerhelmbloem, gevlekte aronskelk en duizenden Spaanse hyacinten maken het plaatje compleet.

Inzet voor de natuur

In 1992 werd op een driehoekig bietenakker van een kwart hectare zes poelen, een hooilandje en een houtwal met inheemse struiken aangelegd. In het kader van de lessen natuurexploratie zetten veel van onze leerlingen hier hun eerste en hopelijk niet hun laatste stappen in natuureducatie en -beheer. Onze poelen worden ondertussen bewoond door alpenwater- en kleine watersalamander, bruine en groene kikker en gewone pad. Niets speciaals zou je zeggen, maar samen met de vele soorten waterplanten, libellen, vlinders en andere soorten insecten geeft dit toch behoorlijk wat biodiversiteit op een klein plekje. Begin jaren 2000 werden tot twintig meter brede houtkanten aangelegd tussen de sportvelden en de burens. Deze keer werd heel bewust gekozen voor streekeigen beplanting met sleedoorn, meidoorn, kardinaalsmuts, rode kornoelje, hondsroos, brem, wilde appel, iep, enz. Onlangs hebben we ontdekt dat sleedoornpages er hun eitjes komen afzetten.

In de lente van 2008 werd langs de Geldenaaksebaan een oude laagstamboomgaard omgetoverd tot een hoogstam- met 127 oude appel-, peer-, kers-, pruim-, krik-, abrikoos-, perzik- en mispelrassen. Het geheel werd omrand met een vijf meter brede houtkant (meer dan 400 m lang.) bestaande uit streekeigen struiken en bomen. Ook hier werd al sleedoornpage waargenomen en we hopen op de terugkeer van eikelmuis. Het laatste jaar werd in de oude paterstuin samen met onze leerlingen een insectenhotel aangelegd en worden er plannen gemaakt om twee voormalige hooilandjes in ere te herstellen; de oude hoogstamboomgaard werd bijgesnoeid en er werden een aantal nieuwe rassen geplant. In al die jaren werden heel wat leerlingen bij aanleg en onderhoud betrokken. Hoe ze dat hebben ervaren en of ze er later ook iets mee hebben gedaan daar weten zij zelf wellicht beter het antwoord op.

Guido Catthoor, leraar Sint-Albertuscollege

Leerlingen helpen bij het onderhoud van de poelen...

... en bij het maken van een bijenwand.

Walk for Nature 2012

Wandelen voor meer Biodiversiteit

HEVERLEE 30 SEPTEMBER EUROPESE ERFGOEDSITE ABDIJ VAN PARK

Voormiddag: vroege vogels, wandelen of symposium

- **7u30 en 8u00: Dauwtrap vogelwandeling**
rond de vijvers met gidsen i.s.m. de Vogelwerkgroep Oost-Brabant. Aansluitend ontbijt: € 6, inschrijven voor 27 september: 016 25 25 19 of npob@natuurpunt.be
- **vanaf 10u00: start recreatieve wandelingen**
max. 8 km. Starten kan tot 15u30
- **10u30: Symposium: Natuur in stad en dorp**
Dit gaat door in de Norbertuspoort.
Plaats: Abdij van Park, Heverlee, ingang langs Geldenaaksebaan, Heverlee
Aanmelden: npob@natuurpunt.be, 016 25 25 19

Namiddag: wandelen met het hele gezin

- **Vanaf 13u30:** individueel of in gezinsverband wandelen via verschillende uitgestippelde circuits met landschapsposten in de namiddag. Diverse wandelroutes: korte route in omgeving van Abdij en vijvers, langere route via 'Den Duivel' naar Sint-Albertuscollege met bezoek aan een rijke natuureducatieve infrastructuur... Starten kan tot 15u30.
- **Zoektocht voor de jeugd vanaf 13u30**
- **14u30:** één gegidste wandeling: Natuurexploratie in en om het parkdomein onder leiding van natuurgids Mia Brugmans i.s.m. de Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud. Vertrek: St. Janspoort
- **Doorlopend:** mogelijkheid tot museumbezoek. Stand van Leuvens Historisch Genootschap, Vrienden van Abdij van Park met uitleg over deze unieke erfgoedplaats die op nominatie werelderfgoed staat en over de wijze waarop cultuur en natuur en vrijwilligerswerk elkaar hier ontmoeten

Inschrijvingen en vertrek:

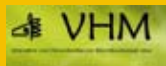
Abdy van Park, St.-Janspoort, Geldenaaksebaan, Heverlee

Er zijn ter plekke verschillende stands over het gebied, natuur in Oost- en Midden-Brabant, de werking van Natuurpunt en de partnerorganisaties Doorlopend dranken en hapjes

Een organisatie van Natuurpunt Oost-Brabant en Natuurpunt-afdeling Leuven

I.s.m. de Stad Leuven, Vrienden van de Abdij van Park, de Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud, de Bijenbond en Heemtuin van de Abdij, het Leuvens Historisch Genootschap, het Sint-Albertuscollege en de provincie Vlaams-Brabant

natuurpunt
leuven

AFSPRAAK ACTIVITEITEN

Abdy van Park
Sint-Janspoort
Geldenaaksebaan,
Heverlee

**Deelname aan de
Walk for Nature:**
€ 1 per persoon
of € 2 per gezin voor
leden van Natuurpunt
of partnerorganisaties

Niet-leden betalen
€ 3 per persoon
of € 6 per gezin

t.v.v.
**Reservatenfonds
Aankoop natuurgebieden
in Oost-Brabant**

De Abdij van Park is te bereiken
met bus Lijn 4 Herent-Haasrode en
Lijn 5 Wakkerzeel-Vaalbeek
www.delijn.be

Voor parking verwijzen
we naar de Philippsite,
aangegeven door wegwijzers

FOCUSACTIVITEITEN

Met de focusactiviteiten worden topactiviteiten, gespreid over heel het werkingsgebied van Natuurpunt Oost-Brabant, aan een breed publiek aangeboden. De Natuurpunt-afdelingen en de reservatenteams tonen hoe zij concreet het verschil maken voor biodiversiteit op het terrein en hoe enthousiaste vrijwilligers van Natuurpunt, gedragen door vele mensen met een hart voor natuur, een pluspunt voor de natuur kunnen zijn.

Activiteiten gratis voor Natuurpunt-leden, € 1 voor niet-leden.

👁 Zondag 2 september 2012

350 jaar Heimolen en 12de Dag van de Molenheide (Aarschot)

De Heimolen dateert uit 1662. Hij werd gebouwd door Gilles Vanden Eynde. Het waren nazaten van deze familie die de molen in 1995 aan Natuurreservaten vzw (nu Natuurpunt) verkochten. In 2012 bestaat de Heimolen al 350 jaar en dit willen we dan ook vieren.

Een greep op de activiteiten:

- geleide wandeling
- bezoek aan de Heimolen
- kinderanimatie zoals workshop steen kappen, grimeren, springkastelen, enz.
- allerlei standen zoals Hagelands Neerhof, streekproducten, Oxfam wereldwinkel, Imker, manden vlechten, wol spinnen, enz.
- optredens van de fanfare van Wolfsdonk, The Blue Hill Country Dancers, Mystic Moose en The Guy's
- en natuurlijk een terras waar je kan genieten van een hapje en een drankje

Afspraak: vanaf 13u00 tot 18u00 rond de Heimolen in Langdorp, hoek Windmolenstraat en Molenheidestraat

Info: Linda Scheerens, 0496 02 21 75, linda.scheerens@gmail.com of

Luc Storms, 016 50 12 13, luc.storms@skynet.be

Zie ook blz. 6-7 van dit tijdschrift

*De Heimolen.
Foto Staf De Roover*

👁 Zondag 2 september 2012

Herfstwandeling in het Kastanjebos (Herent)

Het Kastanjebos wordt doorsneden door de Lipsebeek die ontspringt in Veltem, onder de Leuvense vaart doorgaat en uitmondt in de Dijle. Door het voorkomen van 'kwel' (opstuwend grondwater) komen hier vochtige tot natte gronden voor. Daarnaast bevat de bodem op heel wat plaatsen kalk. Deze twee factoren zijn verantwoordelijk voor een zeer gevarieerde plantengroei met meer dan 260 soorten!

Om de natuurrijkdom van het reservaat te behouden en verder uit te breiden is een aangepast, wetenschappelijk onderbouwd beheer nodig. Dit beheer gebeurt bijna uitsluitend door vrijwilligers.

Het paradepaardje van ons reservaat is de herfsttijloos (*Colchicum autumnale* L) die normaal alleen in de kalkstreek voorkomt. De kwel zorgt echter voor aanvoer van kalk uit de onderliggende kalkrijke Brusseliaanlaag zodat de herfsttijloos het hier naar zijn zin heeft.

Afspraak: 14u30, Ingang van het VMW-domein, Lipselaan, Winksele

Info: Jos Vanden Eeden, 0498 77 43 13, jos.vanden.eede@pandora.be

*Herfsttijloos in Herent.
Foto Jos Van den Eede*

👁 Zondag 9 september 2012

Wandeling op de Koeheide (Bertem)

De Koeheide is een gebied op de grens van Bertem, Herent en Leuven met prachtige holle wegen, houtkanten, grote percelen permanent grasland en kleine akkers. Het is een reservaatproject nu eens niet in de brede Dijlevaai maar op en aan de rand van het plateau, een absolute parel zowel qua biodiversiteit als qua landschappelijke schoonheid. Het vormt de overgang tussen het Brabants leemplateau in het zuiden en de Hagelandse heuvelstreek in het oosten. De Koeheide draagt dan ook de kenmerken van beide streken, wat garant staat voor grote soortenrijkdom en variatie. Echt een gebied om te ontdekken, zo dicht bij de Leuvense agglomeratie.

Afspraak: 10u00, Café D'aa Boan, Oude Baan 80, Bertem

Info: Eddy Macquoy, 0485 41 21 99, eddymac@telenet.be

*Koeheide.
Foto Eddy Macquoy*

👁️ **Zondag 23 september 2012**

Landschapswandeling en plechtige opening van het landschapscentrum in Vissenaken (Tienen)

Op het terrein van het voormalige café Dravershof in Vissenaken (Tienen) bouwt Natuurpunt een nieuw, duurzaam landschapscentrum. Natuurpunt werkt hiervoor samen met de stad Tienen en vrijwilligers van Natuurpunt Velpe-Mene.

Het centrum wordt een ontmoetingsplaats voor professionele en vrijwillige landschapsbeheerders, individuele bezoekers, scholen en natuurrecreanten in groep, en zal ook het vertrek- en knooppunt vormen voor een reeks aangeduide wandelingen in de vallei de Rozendaalbeek en de Velpe. Op 23 september wordt één van de aangeduide wandelcircuits ingewandeld en wordt het centrum plechtig geopend. Voor de bouw van het landschapscentrum heeft Natuurpunt Beheer subsidies gekregen in het kader van het programma voor plattelandsontwikkeling Leader+ Hageland. Maar de totstandkoming kon maar gerealiseerd worden dank zij de inzet van een heel team vrijwilligers van Natuurpunt Velpe-Mene.

Afspraak: 14u00, parking Sint-Maartenskerk Metselstraat, Vissenaken

Info: Luc Nagels, 0495 33 42 09, luc@vissenaken.be, www.velpe-mene.be.

Zie ook: p. 22 van dit tijdschrift

Foto's Luc Nagels

👁️ **Zondag 30 september 2012**

Walk for Nature in Abdij van Park, Heverlee (Leuven)

Een niet te missen evenement in het unieke kader van de Europese erfgoedsite van de Parkabdij in Heverlee. Walk for Nature is een jaarlijkse hoogdag voor iedereen in de regio met een hart voor natuur. Dit jaar is het thema natuur in stad en dorp. Zorg dat je erbij bent!

Programma: zie p. 12 van dit tijdschrift

Info: Christine Daenen, 016 25 25 19, christine.daenen@natuurpunt.be, www.natuurpuntoostbrabant.be of www.walkfornature.be of Yves Vanden Bosch, 0478 50 90 06

Walk for Nature 2012
Wandelen voor meer Biodiversiteit

Abdij van Park Heverlee, 30 september 2012

👁️ **Zaterdag 6 oktober 2012 – van 17u00 tot 21u00**

Zondag 7 oktober 2012 – van 12u00 tot 15u00

De vegetarische ontdekking 2012 – Vegetarische eetdag Natuurpunt Begijnendijk
Een heerlijk verzorgd buffet a volonté.

Ten voordele van de natuur tussen Meren en Demerbeemden

Volledig menu: € 18, Kinderen: € 8

Afspraak: Gemeentelijke basisschool De Puzzel, De Bruynlaan 19, Begijnendijk

Info en inschrijving op 016 75 03 33 of NPeetdag@hotmail.com met vermelding aantal personen en dag naar keuze

👁️ Zondag 14 oktober 2012

Paddenstoelenwandeling o.l.v. Georges Buelens in het Heibos, Hoeleden (Kortenaken)

Paddenstoelen behoren wellicht tot de minst gekende organismen uit onze omgeving. Kennis opdoen is nog wat anders dan prentjes kijken en vergelijken in een poging om de gevonden soort een naam te geven. Wil je meer weten, dan is een paddenstoelenexcursie onder leiding van een ervaren gids zeker aangewezen. Op zondag 14 oktober kan je mee met een paddenstoelenexcursie in het Heibos te Hoeleden. Het Heibos is een zeer gevarieerd loofbos met een centrale dreef bestaande uit tamme kastanje, beuk en zomereik. Maar ook in de bosrand of op de weide zijn wel paddenstoelen te vinden.

Afspraak: 14u00 in de Wittebosstraat in Linter (parking van Heibos)

Info: Nicole Smeyers, 0497 43 40 87, nsmeyers@skynet.be

Gids: Georges Buelens

Organisatie: Natuurpunt Zoutleeuw in samenwerking met Natuurpunt Kortenaken

*Paddenstoelen.
Foto Jeroen Weckhuysen*

👁️ Zondag 28 oktober 2012

Kansen voor natuur in Ruilverkaveling Willebringen. Thematische landschapsexcursie vanuit Opvelp (Bierbeek)

De ruilverkaveling Willebringen is sinds eind 2011 nuttig verklaard. In 2013 zullen de werken starten. In de ruilverkaveling Hoegaarden hebben we geijverd om Rosdel en Mene-Jordaan uit te bouwen. In de ruilverkaveling Vissenaken kon - zij het met veel moeite en vallen en opstaan - het complex Paddepoel-Velpevallei en Rozendaal uitgebreid worden en een vernatting gerealiseerd, maar verdwenen ook holle wegen en landschapselementen. Nu komt de geplande ruilverkaveling Willebringen in uitvoering. Op zondagnamiddag 28 oktober zullen we voor de omgeving van de bovenloop van de Velp, Molensteen, het plateau tussen Opvelp en Willebringen, Honsemveld en Hazenberg het landschap en de kansen en bedreigingen vanwege de ruilverkaveling Willebringen verkennen.

Zie ook p. 24 van dit tijdschrift

Afspraak: 14u00, cc De Velp, Hoegaardsesteenweg te Opvelp/Bierbeek

Info: Hugo Abts, 016 73 30 23

*Hazenberg.
Foto Rik Convents*

👁️ Zondag 4 november 2012

Herfstwandeling in de Molenheide, Langdorp (Aarschot)

De Molenheide is het gebied rond de heimolen te Langdorp. Het is niet alleen een natuurgebied maar ook een geklasseerd landschapsgebied.

De heide is op de overgang tussen Hageland en Zuiderkempen reeds vele eeuwen een cultuurlandschap. De voornaamste menselijke activiteit op de Gijmelse heide was het plaggen door boeren om aan voldoende strooisel voor de potstallen te geraken. De laatste decennia is het typisch bodemgebruik dat nodig is om de heidevelden in stand te houden volledig verdwenen.

Met de aankoop van de Molenheide in 1995 trachtte Natuurpunt Aarschot de laatste heideveldjes aan de Oude Stok veilig te stellen en door aangepast beheer uit te breiden. Het beheer van de heidebiotoop is levensnoodzakelijk voor de typische heidefauna en -flora. Ondertussen zijn we 17 jaar verder en is de heide serieus uitgebreid maar het blijft een altijddurende strijd tegen de Amerikaanse vogelkers die telkens terug de kop opsteekt.

Afspraak: Heimolen, hoek Molenheidestraat – Windmolenstraat Langdorp (Aarschot)

Info: Luc Storms, 016 50 12 13, luc.storms@skynet.be

*Molenheide.
Foto Theo Meulemans*

👁️ Zondag 4 november 2012

Noord-Zuidwandeling (Kampenhout)

Wat leert ons ons dagelijks kopje koffie over de Noord-Zuidrelatie? Natuurpunt Kampenhout organiseert ook dit jaar weer in het kader van 11.11.11 een Noord-Zuidwandeling langs akkers en bossen. Centraal staan de klimaatverandering, de duurzame ontwikkeling en de ecologische voetafdruk en wat wij er zelf aan kunnen doen. De wandeling wordt op een onderhoudende en inspirerende wijze geleid door Joeri Cortens van Natuurpunt Educatie, onze bevlogen gids van elk jaar. Zijn filosofie: elke kleine inspanning - samen gebracht - kan tot grote verbeteringen leiden, waarbij het geluk van vele mensen in Zuid en Noord op het spel staat.

Afspraak: 10u00, Sporthal Kampenhout. Zeypestraat. Wandeling duurt 2 uur.

Bijdrage: € 3. Gaat integraal naar 11.11.11 Kampenhout.

Info: stefan.vandevenne1@telenet.be

11.11.11

VECHT MEE TEGEN ONRECHT

Kaggevinne zet zich in voor koesterbuur wilde tijm

Op zaterdag 9 juni ging een ploegje buurtbewoners uit Kaggevinne-Diest aan de slag in de holle weg naast kleuterschool De Notelaar. Doel was het helpen van de wilde tijm. Dit is één van de koestersoorten van de gemeente Diest. Koestersoorten zijn planten, dieren en paddenstoelen waarvoor Diest heeft beloofd zich de komende jaren extra in te zetten om ze te beschermen. Elke soort staat voor een leefgebied met allerlei planten en dieren. Werken we rond de koestersoort dan werken we eigenlijk voor al deze planten en dieren en helpen we de biodiversiteit te vergroten. In Kaggevinne zijn nog enkele kleine restpopulaties te vinden van de wilde tijm, en in de holle weg naast de kleuterschool staat de grootste populatie. Ook is deze holle weg redelijk ongeschonden zodat hier nog kansen zijn voor de tijm om zich uit te bereiden, en dus ook voor andere flora. Helaas worden de ijzerzandsteenbermen overwoekerd door bramen en gras die kwetsbare wilde bloemen verdringen. Zij moeten dus stelselmatig verwijderd worden. Tot nu toe stond deze weg niet op het bermbeheerplan van de gemeente Diest en was er dus veel achterstallig onderhoud. Natuurpunt Diest besloot een aanvang te maken met dit onderhoud, op voorwaarde dat de gemeente het maaien van de bermen opneemt in het beheerplan. Schepen Cluckers was meteen gewonnen voor dit plan en vandaar dat Natuurpunt Diest in Kaggevinne een oproep heeft gedaan aan de buurtbewoners om mee te helpen aan het 'redden' van de wilde tijm.

Buurtvereniging De Kaggevrienden was meteen gewonnen voor dit mooie initiatief. Tegelijk met de uitnodiging voor hun jaarlijkse barbecue kregen veel bewoners van Kaggevinne-Diest een oproep in de bus om te komen helpen met het werk. Ondanks het feit dat de opkomst niet zo hoog was (het was een druk weekeinde met o.a.

Foto Saskia van den Berg

de opening van het nieuwe containerpark) is er veel werk verricht. Er zijn veel bramen verwijderd, opslag van Amerikaanse vogelkers (die erg snel gaat woekeren) is weg gehaald en er is gras gemaaid. Hierdoor krijgen de zaden van de wilde tijm (die bloeit in juli/augustus) kans op de open plekken te gaan kiemen. Ook andere wilde bloemen zoals muizenootje en grasklokje krijgen nu meer kansen. En meteen hielpen we ook solitaire bijen en hommels die nu veel makkelijker een holletje kunnen vinden in de stukken ijzerzandsteen die door onze werkzaamheden bloot zijn gelegd. Onze dank gaat uit naar de Kaggevrienden voor hun ondersteuning van deze Natuurpunt-actie. Hopelijk kunnen we in de toekomst meer samenwerken.

Werkfolk Dassenaarde 10 jaar!

De tiende editie van het jaarlijkse werkweekeinde in Dassenaarde-Diest is zeer succesvol verlopen. Ruim 60 mensen namen deel aan deze jubileumeditie die vol zat met extra's: op vrijdag een receptie waarbij even werd terug gekeken naar het begin van Werkfolk en waarbij Filip Meyermans en Bart Mandervelt als conservators van het gebied een herinneringsplaat overhandigd kregen. Op zaterdag was er een dessert van eigen gebakken cake en wafels en waren er optredens van drie (!) folkgroepen. En op zondag kreeg iedereen in plaats van de gebruikelijke bol ijs twee bollen. Ook het weer liet zich van de beste kant zien. Vrijdag en zaterdag

Foto Saskia van den Berg

konden we droog werken, waardoor er heel veel werk is verzet. De putten in een weggetje naar Dassenaarde zijn gedicht, er is een zandbak hersteld op de speelweide, er is natuurlijk heel veel gehooïd en op zondag heeft een ploeg zelfs nog schapendraad gezet zodat de schapen van Kurt Sannen van het Bolhuis aan nabegrazing kunnen doen. Al met al was het weer een hele toffe editie. Dank aan alle deelnemers voor de sfeer en gezelligheid en dank aan alle organisatoren voor de soepele organisatie.

Foto Filip Meyermans

Een leuke start van het Hagelandse libellenseizoen

Libellenliefhebbers konden in het voorjaar en de vroege zomer genieten van een aantal leuke soorten libellen en waterjuffers in de regio Hagelandse Heuvelstreek. Op verschillende plaatsen doken soorten op die in het gebied of zelfs in de regio nog niet eerder werden waargenomen. De cursisten van de libellencursus georganiseerd door Regionaal Landschap Noord-Hageland vzw en de Natuurstudiewerkgroep regio Hagelandse Heuvelstreek kregen hiermee de kans om een aantal leuke soorten te bekijken. Hier volgt een overzicht, gebaseerd op www.hageland.waarnemingen.be.

Op de Molenheide in Langdorp werd voor het eerst een **zwervende pantserjuffer** (*Lestes barbarus*) gezien. Deze soort werd eerder in de buurt al gezien te Catselt in Scherpenheuvel-Zichem, de Langdonken te Herstelt, op de Achterheide te Engsbergen, en in Gerhagen en aan de Pinnekesweier te Tessengerlo. Twee andere bijzondere pantserjuffers, de **tangpantserjuffer** (*Lestes dryas*) en de **tengere pantserjuffer** (*L. virens*), werden opnieuw in grote aantallen gezien in Averbode Bos & Heide, Gerhagen en Catselt. In de Langdonken werden weer tangpantserjuffers gezien en is het afwachten of ook de tengere pantserjuffer zich weer zal laten zien. De **gaffelwaterjuffer** (*Coenagrion scitulum*) is aan een opmars bezig in België. Al enkele jaren ligt het noordelijk front van de uitbreiding net doorheen het Hageland. De soort dook in drie nieuwe gebieden op: op de Molenheide in Langdorp, aan het pas herstelde venntje in Gerhagen en aan het herstelde ven te Catselt. Op de twee laatste plaatsen werden eileggende copula's gezien zodat er vermoedelijk populaties gesticht worden. De voorbije jaren werden ook al gaffelwaterjuffers gezien in Dassenaarde te Molenstede en aan het vliegveld te Schaffen. Waarnemingen ten noorden van het Hageland ontbreken vooralsnog.

De **beekoeverlibel** (*Orthetrum coerulescens*) werd voor het derde jaar op rij gespot in het Walenbos te Tielt-Winge. Deze soort houdt van smalle, ondiepe beekjes met kwelwater en van kwelmoeras en komt in Vlaanderen vooral in de Kempen voor, maar is bijvoorbeeld ook met een grote populatie aanwezig in het Torfbroek te Kampenhout.

De **zuidelijke oevelibbel** (*Orthetrum brunneum*) dook voor het eerst op in de Hagelandse Vallei - Dunbergbroek in Holsbeek. In 2009 werd deze libel al eens ontdekt in het Walenbos. Het is een pionierssoort die leeft bij warme vegetatiearme wateren en langzaam stromende beken en is al een tijd aan een sterke opmars in België bezig. De dichtstbijzijnde gekende populaties liggen ten zuiden van Leuven.

Het voorkomen van de **zwervende heidelibbel** (*Sympetrum fonscolombii*) in België was lang sterk afhankelijk van zuidelijke influxen, maar sinds enige tijd worden ook blijvende populaties gemeld. Een grote populatie is aanwezig in de nieuw herstelde vennen in Averbode Bos & Heide waar ze ook dit voorjaar werd gezien. Daarnaast werd deze libel voor het eerst gezien in het Walenbos. Ook de **metaalglanslibel** (*Somatochlora metallica*) was opnieuw te vinden in Averbode, na daar in 2008 al eens te zijn opgemerkt. Dit tweelingbroertje van de lokaal veel talrijkere smaragdlibel is te vinden aan vijvers met vis en doorgaans veel waterplanten, en komt dus weinig samen voor met zijn tweelingbroer die vooral visloze vennen verkiest.

VOORAANKONDIGING

Zaterdag 1 december 2012 Jaarbijeenkomst
Natuurstudiewerkgroep Hagelandse Heuvelstreek

Met volgende onderwerpen:

- Eerste resultaten van de broedvogelmonitoring in Averbode Bos & Heide (Koen Leysen)
- Onderzoek naar de bever in het Hageland (Kristijn Swinnen)
- Fotoreportage uit de Demervallei en Averbode Bos & Heide (Guy Janssens)

Afspraak: 20u00, Villa Coremans, Gelrodeweg 2 Aarschot

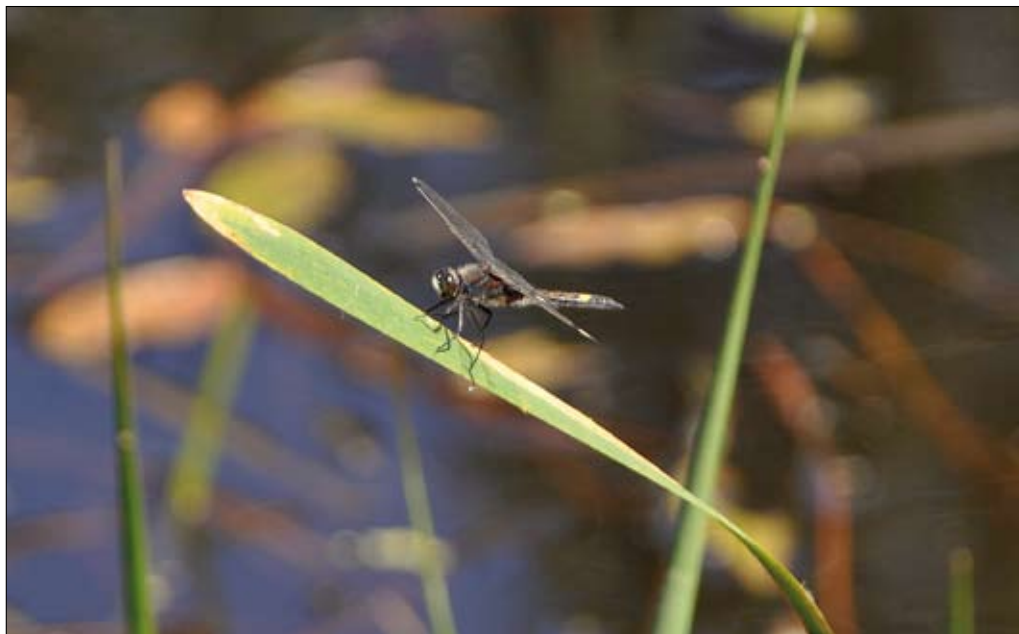
Info: Koen Berwaerts, 013 78 16 22, koen.berwaerts@base.be

De spectaculairste libellen dit voorjaar waren echter zonder twijfel de **noordse** en de **gevlekte witsnuitlibel** (*Leucorrhinia rubicunda* en *L. pectoralis*)! De gevlekte witsnuitlibel werd ontdekt in Averbode Bos & Heide, Catselt, de Langdonken en Vorsdonkbos-Turfputten te Gelrode. Deze zeer zeldzame soort geniet Europese bescherming en leeft in zeer waterplantenrijke, mesotrofe wateren in veengebieden. In Vlaanderen was ze lange tijd uitgestorven, maar sinds een paar jaren zijn er in het noordoosten van het land weer vaste populaties. Dit jaar was er een opvallende influx waarbij deze soort op heel wat plaatsen in Vlaanderen gezien werd. Al de Hagelandse waarnemingen gebeurden bij geschikte habitat aan recent herstelde of gecreëerde waterplassen; het typische leefgebied van de gevlekte witsnuitlibel was immers uiterst zeldzaam geworden in Vlaanderen en het Hageland, maar dankzij natuurherstelprojecten kunnen wij en de libellen er nu opnieuw van genieten. De noordse witsnuitlibel is een echte Kempenbewoner die al minstens 15 jaar aan de Pinnekesweier een kleine populatie heeft. Zeer opvallend zijn dan ook de waarnemingen dit jaar in de Langdonken, Catselt en in Averbode Bos & Heide.

Van beide soorten werden tot dusver enkel mannetjes gezien. Het is dus nog even afwachten of er echt sprake is van vestiging van nieuwe populaties. We kijken al met spanning uit naar volgend jaar! Maar eerst eens kijken wat zomer en najaar ons nog te bieden hebben!

Roel Uyttenbroeck, Frank Van de Meutter,
Johan Vandeplas & Koen Berwaerts
Natuurstudiewerkgroep Natuurrpunt
regio Hagelandse Heuvelstreek

De gevlekte witsnuitlibel in Vorsdonkbos-Turfputten, Gelrode.
Foto Roel Uyttenbroeck

Mooie Run for Nature 2012 Dassenaarde Diest

Foto Saskia van den Berg

De weergoden waren Natuurpunt Diest goed gezind op zondag 10 juni: tijdens de hele Run for Nature 2012 in Dassenaarde is het prachtig weer geweest. Een zonnetje en een aangename temperatuur om te lopen. Dit jaar verschenen (alhoewel het vaderdag was) 76 lopers aan de start. Dat is toch weer een kleine stijging t.o.v. vorig jaar. Het parcours ging dit jaar helemaal over onverharde wegen, op sommige plekken weliswaar een beetje modderig maar zonder erg. Een onverwachte moeilijkheidsgraad was dat er over een deel van ons parcours ook een MTB-tocht liep met ca. 1200 fietsers. Gelukkig hadden zowel de lopers als de meeste fietsers begrip voor elkaar, zodat er niemand omver is gereden.

In totaal liepen 31 mensen de 5 km. Winnaar was Patrick Sevenants met een tijd van 20'38", op de voet gevolgd door Joost van der Linden die maar 2 seconde langzamer was. Aan de 10 km deden 45 lopers mee. De winnaar daar was Danny Dekens met een tijd van 39'27", met vlak daar achter

de eerste vrouw: Liesbeth Wouters met een tijd van 39'59". Maar aangezien deelnemen belangrijker is dan winnen, werden alle atleten aangemoedigd, tot en met de laatste.

Onze dank gaat in de eerste plaats uit naar Peter Dreessen van atletiekclub ROBA die zoals bij alle vorige edities in stond voor de tijdwaarneming. Verder ook dank aan alle helpers die ervoor gezorgd hebben dat de 76 deelnemers een aangename voormiddag hebben gehad.

Graag spreken we opnieuw af in 2013!

Activiteiten rond de Week van het Bos

Rotselaar: Start een bos, plant een boom

Zondag 21 oktober 14 uur, Wingebeemd, Groddestraat, Wezemaal

Als finale van de week van het bos, organiseert de afdeling Rotselaar i.s.m. het gemeentebestuur een grote boomplantactie.

Een bos is niet zomaar een verzameling bomen, maar wel een geheel van bomen, struiken, planten en al het dierlijk leven dat daar in thuis hoort. We kozen er daarom voor om een bestaand bos uit te breiden met een mooie bosrand, die de biodiversiteit erg ten goede zal komen. Sleedoorn (*Prunus spinosa*), sporkehout (*Rhamnus frangula*), hazelaar (*Corylus avellana*) en gewone es (*Fraxinus excelsior*), in totaal 300 stuks, zullen worden aangeplant. Eén van onze koesterburen, de sleedoornpage, zal vooral door de sleedoorns meer kansen krijgen. Natuurlijk kunnen ook tal van andere dieren hiervan profiteren: tijtjaf, roodborst, zwartkop en andere kleine vogels zullen de stekelige struiken maar al te graag gebruiken om een veilig nest te bouwen. Iedereen, groot en klein, is welkom om dit stukje bos mee te 'starten'!

Onder het motto: 'jong geleerd is oud gedaan', willen we onze jeugd speciaal uitnodigen voor deze dag. In de scholen in de buurt, die in Wezemaal en Rotselaar-Heikant, hebben we alvast gevraagd of we over onze actie wat mogen komen vertellen. Het is belangrijk voor de kinderen dat zij de natuur beter leren kennen en begrijpen. Met een flyer kunnen ze deze boodschap mee naar huis nemen.

Via de jeugdraad werden ook de jeugdverenigingen uitgenodigd.

Nadat het boompje in een klaargemaakt plantgat is gezet, kan de planter, groot of klein, de put met een eigen schop(je) dichtgooien. Een infofiche over zijn boom of struik, in de vorm van een bladwijzer, krijgt hij mee naar huis. Een lekker heksenprotje geeft hem energie.

Een kudde schapen zal nog meer leven brengen op Wingebeemd. We mogen dan ook genieten van een demonstratie die de herder met zijn hond en schapen zal geven.

Heel de namiddag is er verder tijd om te verbroederen en Natuurpunt beter te leren kennen, bij een drankje en een hapje.

Wegwijzers leiden je vanuit het centrum van Wezemaal naar de parking (Groddestraat- bij Steenweg op Nieuwrode) en de plantplaats.

Diest

Zondag 21 oktober 2012, 14 uur Citadadel in Diest

Op zondag 21 oktober zorgen de stad Diest, het Regionaal landschap Noord Hageland, de Provincie Vlaams Brabant, het Agentschap voor Natuur en Bos en Natuurpunt Diest voor een middag vol activiteiten in het Citadelpark en op de Citadelpark. Rond de invulling van de dag wordt nu volop gewerkt maar je kan je verwachten aan historische wandelingen door de citadelpark, vrije wandeling met landschapsposten door het Citadelpark, een wandeling met de boswachter door het Citadelpark, de koesterkermis en de tentoonstelling over biodiversiteit, en natuurlijk eten en drinken in het thema 'gastheerschap in het bos'.

Foto Roel Baets

Natuurpunt vzw verleent peterschap over natuurgebied Papenbroek

Reeds meer dan 10 jaar nemen de leerlingen van het 5^e en 6^e leerjaar van de Gemeentelijke Basisschool (GBS) Bekkevoort deel aan het project 'Educatief Natuurbeheer' van Natuurpunt in samenwerking met de Provincie Vlaams-Brabant. Via dit project maken de leerlingen tijdens 3 stappen kennis met de natuur in onze gemeente.

Eerst kregen ze hierover een inleidende les met het natuurbeheerspel, daarna staken ze zelf de handen uit de mouwen tijdens het doemoment en maakten al doende kennis met het natuurgebied Papenbroek en het beheer ervan. Tenslotte konden de leerlingen tijdens de afsluitende natuurontdekkingstocht de resultaten van hun werk bewonderen en werden er leuke wateronderzoekjes uitgevoerd.

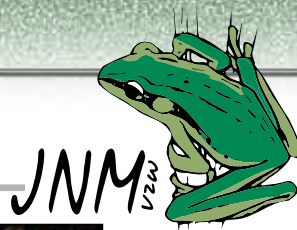
Aangezien deze school reeds meer dan 10 jaar deelneemt aan het project, heeft Natuurpunt besloten om deze school het peterschap over het Papenbroek toe te kennen.

De school engageert zich hiermee om:

- het natuurgebied mee te helpen beschermen;
- te communiceren over het project 'Educatief Natuurbeheer' via de website en het schoolkrantje;
- lid te zijn van Natuurpunt en ook de komende jaren de handen uit de mouwen te steken voor het natuurbehoud in Vlaanderen en meer bepaald in hun eigen gemeente.

De uitreiking van het peterschap gebeurde officieel op donderdag 10 mei in aanwezigheid van een delegatie van het gemeentebestuur en werd gevolgd door de natuurontdekkingstocht, waarbij de leerlingen het resultaat van hun werk van vorig jaar konden bewonderen en het gebied verder konden ontdekken. De leerlingen kregen achteraf van Natuurpunt een diploma en voor de scholen werd er een uithangbordje voorzien.

Startdag JNM Hageland-Zuiderkempen

De **Jeugdbond voor Natuur en Milieu** is een beweging voor en door jongeren van 7 tot 26 jaar die graag ravotten en neuzen in het groen. We trekken de natuur in, leven milieuvriendelijk en werken in natuurreservaten. Verder voeren we actie en trekken op excursie. Je kan ook elke jaar kiezen tussen meerdere kampen, zowel nationaal als lokaal.

Geïnteresseerd? Kom naar onze startdag JNM Hageland Zuiderkempen op 29 september

Piep (2e tot 6e leerjaar)

We spelen een spannend natuurspel en gaan op zoek naar wat leeft onder water en in het bos

- **Wanneer?** van 9u30 tot 12u30
Om 12u30 zijn de ouders uitgenodigd voor een hapje en een drankje zodat ook zij kunnen kennismaken.
- **Waar?** Provinciaal Groendomein De Averegten in Heist o/d Berg (Hallaar), aan de blokhut
- **Info:** Evelyne Eeckhout, 0478 92 12 09, evelyne.e@gmail.com

Ini (1e tot 3e middelbaar)

Een spel in de natuur vol amusement en avontuur

- **Waar en wanneer?** Het station van Heist o/d Berg om 14u00, terug om 17u50
Het station van Aarschot om 14u20, terug om 17u40
- **Info:** Lena Nijman, 0487 90 53 04, lena.nijman@gmail.com

Sing for the Climate, Natuurpunt Aarschot en Diest doen mee

Al meer dan 20 jaar schuiven de wereldleiders de klimaatverandering voor zich uit. Jaar na jaar komen zij samen om dit probleem te bespreken. Jaar na jaar maken ze beloftes en leggen ze uit waarom deze of gene doelstelling niet of maar deels gehaald is. Vaak spreken ze hierbij in de toekomstige tijd: tegen 2020 gaan we..., in 2050 zal er... Ondertussen zijn de gevolgen niet meer te overzien en vallen er nu al veel slachtoffers te

noteren. Dit jaar zullen er 300 000 mensen sterven door de klimaatverandering. Slachtoffers die vooral in het Zuiden vallen. Het is dringende tijd dat we van de toekomstige tijd af geraken. Het moment waarop we niet meer terug kunnen, komt steeds dichterbij. Als we vandaag niks doen, kan het morgen te laat zijn. Daarom hebben 58 organisaties, waaronder Natuurpunt, besloten om de schouders te zetten onder de derde Big Ask. Deze organisaties heten de Klimaatcoalitie. Samen vertegenwoordigen ze een groeiende groep mensen die zegt: nu is het genoeg. Nic Balthazar, de Klimaatcoalitie en 11.11.11 roepen iedereen

op om op zaterdag 22 en zondag 23 september mee te doen aan de grootste zangbetoging ooit. In elk dorp, in elke gemeente en in elke stad willen ze mensen samenbrengen. Mensen zoals jij die het net als wij beu zijn. Beu om te zien dat er steeds verwezen wordt naar later. Daarom zullen we zingen, en dat zingen gaan we opnemen. Om te laten zien aan de wereld wat we bedoelen.

Aarschot, zaterdag 22 september van 16 uur tot 18 uur op de Grote Markt samen met verschillende koren en andere organisaties.

Om 16 uur oefenen we het campagnelied 'Do it now' in en om 17 uur zingt iedereen dan het lied.

Diest, zondag 23 september tijdens de Cultuurmarkt in het Begijnhof. Een speciaal samengesteld koor zal ons vergasten op enkele volkse liederen waarin de natuur een rol speelt. Hoogtepunt van de activiteit zal zijn dat eerst het koor, maar daarna ook alle aanwezige kijkers gezamenlijk het campagnelied 'Do it now' aanheffen. Eén en andere zal gefilmd worden en naar Nic Bathazar gestuurd worden om te verwerken in de landelijke clip Sing for the Climate.

Meer info over deze actie op www.singfortheclimate.com

Ondanks rotweer in juli: vrijwillig natuurbeheer Velpe-Mene op schema

Zomer 2012: een zomer met tot 21 juli elke dag regen. Geen weer om te hooien. Geen weer voor de vlinders. Nochtans hadden we op 20 juli met de beheerteams van Natuurpunt Velpe-Mene al zeven zaterdagen na elkaar een zomerkwamdag achter de rug, telkens in een ander natuurgebied. De biomassa van de reservaten waar het te nat is om dit machinaal te doen, nl. De Zeyp, Hoegaardse Getevallei, Koebos, Weterbeek, Aardgat, Rozendaalbeekvallei en Snoekengracht werd al afgevoerd. Ondanks het rotweer zaten we zowel met het vrijwillig natuurbeheer als met het maai-beheer dat we samen met de boeren doen op schema. Telkens waren we met een 10- tot 25-tal vrijwilligers, die het werk klaarden. Het team is goed georganiseerd en brengt 's ochtends zowel een materiaalkar met de draagberies en de rieden ter plaatse alsook een kleine combinatie met een motoculteur en aanhangwagen. Anderen zorgen voor de catering met drank en enige zoetheid. Dit gebeurt allemaal door een gedreven ploeg vrijwilligers. Voor de Snoekengracht was het al het 37ste jaar op rij dat de zomerkwamdagen doorgaan. En het 37ste jaar op rij dat André Roelants en Hugo Abts erbij waren, en voor Georges Buelens het 35ste. De resultaten mogen trouwens gezien worden: dit jaar bloeiden in mei meer dan 10 000 brede orchissen in de Snoekengracht. Een absoluut record sinds we – eveneens ononderbroken – al tientallen jaren de brede orchissen tellen in het kader van de monitoring. In september wordt de zomercampagne vrijwillig natuurbeheer Velpe-mene afgesloten met een kwamdag op zaterdag 8 september

37 jaar ononderbroken aanwezig op jaarlijkse kwamdag: de drie pioniers van de Snoekengracht. V.l.n.r.: Hugo Abts, André Roelants en Georges Buelens. Foto Jules Robijns

in Rosdel en op zaterdag 15 september in Meldertbos. In de herfstperiode is het vooral de Dag van de Natuur waarop de teams vrijwillig natuurbeheer terug in actie komen, om dan van begin januari tot eind maart de toer winterbeheer af te werken.

10 202 exemplaren: een record aantal brede orchissen in de Snoekengracht

Sinds tientallen jaren wordt elk jaar het aantal bloeiende brede orchissen geteld, eerst in de Snoekengracht, daarna in het Aardgat en sinds enkele jaren ook in andere beheerde natuurgebieden waar de brede orchis zich recent gevestigd heeft of in uitbreiding is. Het verhaal van de Snoekengracht is gekend: van enkele exemplaren breidde het aantal systematisch uit tot 7000 exemplaren om dan te verminderen. De vermindering kon in verband gebracht worden met het wegpompen van grondwater bij de werken aan de spoorwegbrug en met het niet-ruimen van grachtjes voor de afvoer van het regenwater. Dat laatste is inmiddels gebeurd zodat het grondwater vrij aan de oppervlakte kan komen. We dachten dat 7000 bloeiende exemplaren een absoluut record was. Neen dus. Dit jaar telden we niet minder dan 10 202 bloeiende exemplaren, plus 1 in de St.-Luciabeemden.

Hondskruid. Foto Jules Robijns

Ook in het Aardgat breidt de brede orchis fantastisch uit: dit jaar waren er niet minder dan 2742 bloeiende exemplaren. Een gestage uitbreiding die direct samenhangt met het gevoerde beheer. De orchideeën hebben stoffijne zaadjes die zeer ver met de wind verspreiden. Beide populaties zijn dus bronpopulaties voor de hele regio. Niet verwonderlijk dat in andere beheerde gebieden met grote kweldruk van ijzerhoudend grondwater er een vestiging of uitbreiding van brede orchis kon vastgesteld worden: In de vallei van de Jordaan breidde de populatie uit van een 25 tot 78 bloeiende exemplaren. In Zwartebos is sinds een viertal jaren een kleine populatie aanwezig die dit jaar toenam tot 39 stuks. Daarnaast is er nog een kleine populatie in de Menevallei die licht uitbreidt. De populatie in de Rozendaalbeekvallei daarentegen gaat achteruit omdat de grondwaterkwel teveel weggedrukt wordt door een regenwaterlens. Indien we hier meer orchideeën willen krijgen, dan zullen we ook kleine grachtjes moeten maken. Ook in Aronst Hoek is de uitbreiding spectaculair: van 46 in 2010, naar 140 in 2011 tot 310 exemplaren dit jaar. Het is duidelijk dat op termijn Aronst Hoek de echte concurrent zal worden voor de Snoekengracht.

Parels van de beheerde Natuurgebieden in de regio: bijenorchis, hondskruid, bleek bosvogeltje, welriekende nachtorchis

Dat natuurbeheer tot mooie resultaten leidt, blijkt ook uit de dit jaar uit een mooie populatie van bijenorchis op verschillende standplaatsen in onze gebieden, een nieuwe groeiplaats van hondskruid, een zeer vitale populatie van bleek bosvogeltje, een unieke soort voor Vlaanderen, en het standhouden van de groeiplaats van welriekende nachtorchis.

Geslaagde vuurvliegjeswandeling in Rommersom Hoegaarden, 23 juni

Na het succes van vorige jaren was het weer uitkijken: doen ze het of doen ze het niet? Er waren ongeveer 35 geboeide deelnemers. Het was nogal fris en de spanning steeg naarmate 22u15 naderde: zouden ze vliegen of niet? Met wat vertraging verschenen de eerste lichtjes tussen de begroeiing. Eentje werd gepakt en onder een sterke lamp in detail bekeken en bestudeerd. Dan volgde de zoektocht naar de wijfjes. De eerste vondst bleek wel een glimworm, maar van een andere soort: de grote glimworm! De hele groep verspreide zich al zoekend. Sommigen beweerden een wijfje kleine glimworm gevonden te hebben. Alleszins voor vele deelnemers een belevenis.

Vuurvliegje.
Foto Vilda, Rollin Verlinde

Nacht van de eikelmuis in Boutersem, 30 juni

De eikelmuis is één van de koestersoorten van de gemeente Boutersem. Reden voor de gemeentelijke milieudienst en Natuurpunt Kern Boutersem om op 30 juni de eerste nacht van de eikelmuis te organiseren. Frans De Schampelaere verzorgde de excursies met in totaal meer dan 30 deelnemers en deed de controle van de life-traps. De groep vertrok aan de pastorietuin van Roosbeek, een mooi natuurproject samen met bewoners, en observeerde 33 grootoorvleermuizen aan de kerk van Roosbeek, waar aan de zolder van de kerk het nodige gedaan wordt om het leefgebied van de vleermuizen te verbeteren, resp. in stand te houden. De ronde van de Natuurpunt-boomgaard leverde o.m. de vangst van een bosmuis op. In deze boomgaard heeft Natuurpunt meer dan 100 hoogstambomen aangeplant waaronder een hele verzameling oude fruitsoorten. De eikelmuis is hier in het recente verleden waargenomen en tijdens deze activiteit werden iets oudere sporen in een nestkast gevonden. Nog twee andere soorten vleermuizen werden geobserveerd: laatvliegers en dwergvleermuizen. Ook de glimworm was van de partij. Activiteit alleszins te herhalen!

Op zoek naar de knautiabij (*Andrena hattorfiana*) in Vlaams-Brabant

In ons landje leven naast de alom gekende honingbij nog zo'n 360 andere soorten bijen. De knautiabij is een kieskeurige bij die enkel op beemdtkroon vliegt, en is daardoor zeldzaam geworden in Vlaanderen. Het is een grote solitaire bij die opvalt door de zwarte grondkleur in

combinatie met het vaak deels roodgekleurde achterlijf, en rossig behaarde schenen en achterlijfspunt. Bovendien draagt ze vaak dikke klompen knalroze stuifmeel van beemdtkroon mee. De knautiabij vliegt vooral in de periode juni-juli tijdens de bloei van de beemdtkroon. Het vrouwtje nestelt onopvallend in de grond tussen de vegetatie. Ze stopt de broedcellen in de nestgang vol met stuifmeel en legt er een eitje op. De larve voedt zich met het stuifmeel, verpopt en komt het jaar erop tevoorschijn als bij. Ze wordt geparasiteerd door de uiterst zeldzame knautiawespbij (*Nomada armata*), een zogenaamde koekoeksbij die haar eitjes afzet in de nesten van de knautiabij.

Bloemrijke droge bermen met voldoende beemdtkroon vormen het voornaamste habitat voor de knautiabij bij ons. In Vlaanderen zijn dergelijke bermen vooral te vinden in de leemstreek in Oost-Brabant, Zuid-Limburg en langs de Grensmaas. Natuurpunt studie en Aculea (De wilde bijen- en wespenwerkgroep) engageren zich om in 2012-2013 met de steun van de provincie Vlaams-Brabant de huidige verspreiding van de knautiabij in de provincie in kaart te brengen. Op basis van deze gegevens kan dan een aangepast beheer gevoerd worden. Het beheer van locaties met knautiabij dient immers te bestaan uit extensieve begrazing of een late maaibeurt na bloei van de beemdtkroon. Dit gaat verrijking tegen en bevordert de uitbreiding van beemdtkroon. Maaien tijdens de bloeitijd is

zeer geschikt voor beemdtkroon, maar is nefast voor de bij omdat haar voedselbron dan midden in de vliegtijd wordt ontnomen. Een fiche over het project kan je vinden op www.aculea.be/knautiabij.html.

De eerste inventarisaties dit jaar resulteerden al in de ontdekking van een nieuwe populatie knautiabij dichtbij Rosdel te Hoegaarden. De teller staat daar nu op drie populaties, alle in wegbermen. Verheugend is dat een van de populaties knautiabij profiteert van de uitbreiding van de beemdtkroon in een grasland van Natuurpunt. Tenslotte werd de knautiabij herontdekt in de regio Landen op twee bloemrijke warme spoorwegterreintjes.

Tekst en foto's: Pieter Van Ormelingen

Links: knautiabij op beemdtkroon (*knautia*).

Onder: berm met *knautia* in Rosdel, 2 jaar geleden nog een akker, nu een kalkgrasland in ontwikkeling.

Landschapscentrum Vissenaken: het hart van het wandelcircuit Rozendaalbeek- en Velpevallei

Het landschapscentrum in opbouw, toestand 5 augustus 2012. Foto Luc Nagels

Op het terrein van het voormalige café Dravershof in Vissenaken (Tienen) is Natuurpunt begonnen met de bouw van een nieuw duurzaam landschapscentrum. Natuurpunt werkt hiervoor samen met de stad Tienen en vrijwilligers van Natuurpunt Velpe-Mene.

Het centrum wordt een ontmoetingsplaats voor professionele en vrijwillige landschapsbeheerders, individuele bezoekers, scholen en naturrecreanten in groep, en zal ook het knoop- en vertrekpunt vormen voor een reeks aangeduide wandelingen in de Rozendaalbeek- en de Velpevallei. Op 23 september wordt vanuit het centrum één van de aangeduide wandelcircuits ingewandeld en wordt het centrum plechtig geopend. Voor de bouw van het landschapscentrum heeft Natuurpunt subsidies gekregen in het kader van het programma voor plattelandsontwikkeling Leader+ Hageland. Maar de totstandkoming kon maar gerealiseerd worden dank zij de inzet van een heel team vrijwilligers van Natuurpunt Velpe-Mene. Het Landschapscentrum heeft een publieke en maatschappelijke functie voor heel de bevolking. Daarom is Natuurpunt verheugd hiervoor te kunnen samenwerken met de stad Tienen, die het bouwperceel bouwklaar ter beschikking stelde. Ook de steun van Leader+ Hageland wordt gewaardeerd.

Concreet voorziet het landschapscentrum in:

- een toegangspoort tot het natuurgebied Rozendaalbeek- en Velpevallei en vertrek- en knooppunt voor de aangeduide wandelcircuits in de twee valleien
- ruimte voor informatie over de natuur en het landschap in de omgeving, toelichting, vorming en opleiding
- een natuurklas voor de educatieve projecten met scholen en groepen
- een uitvalsbasis (voor vrijwilligers natuurbeheer en professioneel landschapsteam) om het natuurbeheer in de ruime regio (Zuidoost-Brabant) uit te voeren
- huisvesting voor de terreinarbeiders van het landschapsteam
- opslag- en stallingruimte voor gespecialiseerde natuurbeheermachines en materialen
- natuurbeheer: praktijkruimte in het atelier en leslokaal

Landschapswandeling en opening van het landschapscentrum in Vissenaken (Tienen)

Wanneer: Zondag 23 september 2012 om 14u00:

Afspraak: parking Sint-Maartenskerk, Metselstraat, Vissenaken

Info: Luc Nagels, 0495 33 42 09, luc@vissenaken.be,

www.velpe-mene.be

Ringslangpopulatie in Meldert doet het goed: broedhopen worden aangelegd

Sinds enkele jaren weten we dat er een ringslangpopulatie aanwezig is in Meldertbos. Dikwijls wordt de ringslang enkel waargenomen als verkeersslachtoffer. Zo niet dit jaar: op verschillende plaatsen werden levende ringslangen en ook 6 juvenielen gezien. Gelukkig zijn er ook buurtbewoners die de (ongevaarlijke) ringslangen in hun tuin dulden en zelfs een zichtbaar genoeg beleven aan deze koesterburen. Er zullen vakkundig een reeks broedhopen aangelegd worden en dit op verschillende plaatsen in het huidig leefgebied. We hopen dat de populatie zich kan vestigen of vastgesteld worden in het deel van de prachtige vallei met geschikte biotopen stroomafwaarts van de kerk van Meldert tot Hoksem.

Ringslang. Foto Dieter Bauwens

Bijzondere cursus te Bierbeek: 'Vogels van de Waterkant'

De Vogelwerkgroep Oost-Brabant organiseert dit najaar in samenwerking met afdeling Velve-Mene, kern Bierbeek een watervogelcursus bestaande uit 3 theorielessen en 3 praktijklessen. Deze cursus wil een publiek bereiken dat meer wil weten over de vogels die we in onze regio op en langs het water kunnen ontmoeten. Ook geschikt voor een publiek met weinig voorkennis.

De 3 theorielessen gaan door in het Cultureel Centrum De Borre in Bierbeek, Speelpleinstraat 10. Parkeren kan ter plekke.

Telkens van 19u30 tot 22u15:

Maandag 17 september 2012

Maandag 22 oktober 2012

Maandag 19 november 2012

De theorielessen worden afgewisseld met 3 praktijklessen die doorgaan in het weekend, afspraak telkens om 8u00 aan cc De Borre of op de vertrekplaats van de wandeling. Einde rond 11u45

Zaterdag 22 september 2012: Dijlevallei, Oud-Heverlee

Zaterdag 10 november 2012: Vijvers van de abdij van Park, Heverlee

Zondag 2 december 2012: Schulensmeer, Linkhout

Fuut. Foto Marc Van Meeuwen

Inschrijvingen:

Voor leden Natuurpunt € 50, niet-leden € 74 (de meerprijs is lidgeld voor 1 jaar).

Te storten op rek.nr. IBAN: BE24 3300 1135 7138 - BIC: BBRU BE BB van Vogelwerkgroep Oost-Brabant, Waaibergstraat 26 bus 5, 3300 Tienen.

Duidelijk vermelden: 'Naam cursist + Watervogelcursus Bierbeek'.

De niet-leden worden hierbij lid van Natuurpunt en krijgen een verwelkomingspakket met o.a. een cd-vogelzang en 1 jaar lang het tijdschrift Natuur.Blad en het regionale tijdschrift Natuur en Landschap. Alle deelnemers genieten bovendien 1 jaar van een abonnement op Ons Vogelblad.

Info:

Esther Buysmans (kern Bierbeek): 0475 33 51 70,

esther.buysmans@telenet.be

Marcel Jonckers (Vogelwerkgroep Oost-Brabant): 0497 44 72 33,

marcel.jonckers2@telenet.be

Gezamenlijk nieuws uit afdeling Velve-Mene en Gete-Velve (Geetbets, Kortenen, Zoutleeuw)

In Zoutleeuw en Bierbeek: verslagje van de cursus 'Planten determineren in de praktijk'

Vlinderbloemenfamilie, lipbloemenfamilie, rozenfamilie, ranonkelfamilie...namen die nu voor een dertigtal cursisten klinken als muziek in de oren. In 2 theorielessen en 5 excursies heeft Jules Robijns voor ons een stuk van de sluier van de plantenfamilies opgelicht.

Met de loep vastgemaakt aan veelkleurige koordjes rond onze nek en allerhande flora's onder de arm, vertrekken we telkens met heel veel zin om iets bij te leren. "Daar een echte kamille. Er zijn er genoeg, neem maar een bloempje". Met de loep kijken we verwonderd en bewonderend naar dat prachtige kleine bloempje: witte straalbloemen aan de rand en een massa gele buisbloemen in het midden. Wanneer we dan vernemen dat elk van die buisbloempjes een echt bloempje is

Echte kamille. Foto Rik Convents

met 5 meeldraden tot een buis vergroeid en in het midden een stamper, kan ons enthousiasme niet meer op. Toch opvallend dat bij alle bloemen die we ontmoeten op onze wandelweg de fiere, statige stamper(s) omringd en beschermd wordt (worden) door enkele of vele meeldraden. Maar ja, wat wil je: zonder stamper geen voortplanting! Dus, nog eens herhalen: de echte kamille heeft straalbloemen, buisbloemen, een onderstandig vruchtbeginsel, een vrucht in de vorm van een noot en behoort tot de composietenfamilie. Weer een nieuwe familie ontdekt.

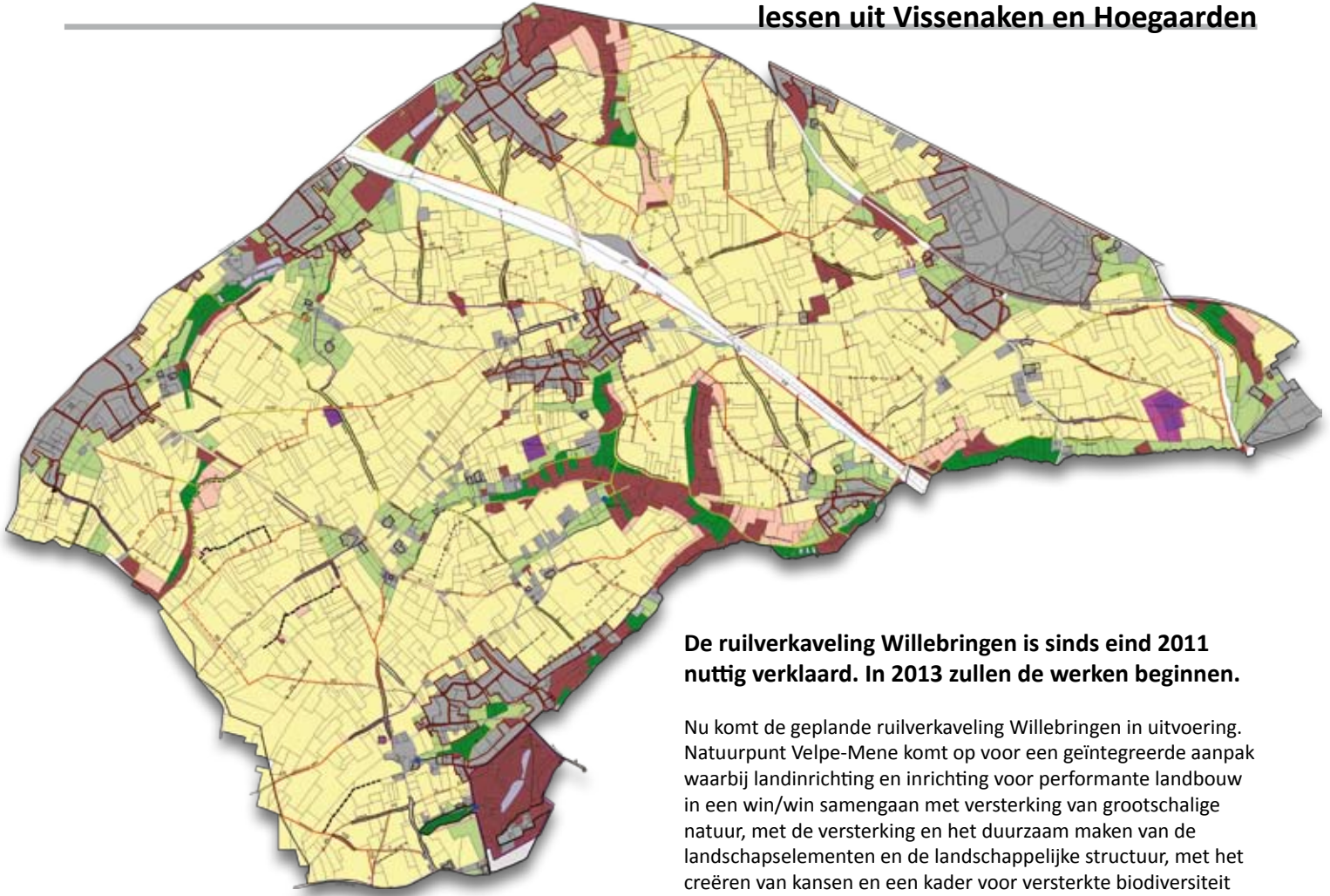
Wijfjesvaren. Foto Jules Robijns

In 5 excursies van 2 uren hebben we heel wat bloempjes 'gefatsoneerd': bekeken, voorzichtig open geprutst en dan naar elk stukje van dat grote mysterie gekeken. Nu wordt het nog moeilijker om door een grasland te stappen zonder te kijken waar we onze voeten zetten. Dank je Jules voor de leerrijke en mooie ervaring.

Nicole Smeyers

Kansen en dreigingen voor natuur en landschap in ruilverkaveling Willebringen, lessen uit Vissenaken en Hoegaarden

De ervaringen met de ruilverkavelingen Hoegaarden en Vissenaken.

In de ruilverkaveling Hoegaarden hebben we geijverd om Rosdel en Mene-Jordaan uit te bouwen. In de ruilverkaveling Vissenaken kon - zij het met veel moeite en vallen en opstaan - het complex Paddepoel-Velpevallei en Rozendaal uitgebreid worden en een vernatting gerealiseerd, maar verdwenen ook holle wegen en landschapselementen. In laatste instantie moesten we in de ruilverkaveling Vissenaken nog alle registers opentrekken om een nefaste bypass van de Kleine Velpe naar de Leigracht te voorkomen. Uiteindelijk is beslist de al aanbestede werken niet uit te voeren. Tijdens de laatste vergadering van het Ruilverkavelingscomite in juni 2012 werden eindelijk ook een reeks compenserende beplantingen goedgekeurd. Hierover waren al in 2004 zeer concrete afspraken gemaakt. Tot voor kort zag het er echter naar uit dat van deze compenserende beplantingen niet veel in huis zou komen. In het laatste dossier is dan toch een substantieel deel - maar niet alles en niet op elke plek die volgens het akkoord van 2004 voorzien was - in aanbesteding gesteld. Ook werden tijdens deze vergadering nog een reeks natuurinrichtingswerken met o.m. de aanleg op een vijftal poelen goedgekeurd en dit op voorstel van Natuurpunt. In laatste instantie konden een reeks nutteloze kavelinrichtingswerken met zelfs nieuwe ontwatering op (recente) percelen van Natuurpunt voorkomen worden, en dit zowel in de omgeving van Dalhemstraat als op percelen in de Streekstraat.

De ruilverkaveling Willebringen is sinds eind 2011 nuttig verklaard. In 2013 zullen de werken beginnen.

Nu komt de geplande ruilverkaveling Willebringen in uitvoering. Natuurpunt Velpe-Mene komt op voor een geïntegreerde aanpak waarbij landinrichting en inrichting voor performante landbouw in een win/win samengaan met versterking van grootschalige natuur, met de versterking en het duurzaam maken van de landschapselementen en de landschappelijke structuur, met het creëren van kansen en een kader voor versterkte biodiversiteit en voor akkernatuur. Dat zal niet gemakkelijk zijn en op veel weerstand stuiten want natuur is makkelijk te tekenen op structuurplannen maar niet zo makkelijk op terrein te realiseren. Dat is de les die we uit de ruilverkaveling Vissenaken kunnen trekken. Telkens zijn er obstakels, soms begrijpelijke, maar meestal is het zo dat maatregelen voor natuur en landschap slechts aan bod komen als overschotje, nadat de echte werken en doelstellingen al gerealiseerd zijn, en zelfs helemaal niet opgenomen worden als iemand hiervoor moet inleveren. Voor de ruilverkaveling Willebringen zullen we er daarom over waken dat in elke fase van de uitvoering ook een deel van de natuur en landschapsversterking plaatsvindt, en dus niet als een af te dwingen toetje achteraf.

Op 28 oktober zullen we op zondagnamiddag voor de omgeving van de bovenloop van de Velpe, Molensteen, het plateau tussen Opvelp en Willebringen, Honsemveld en Hazenberg het landschap en de kansen en bedreigingen in het kader van de ruilverkaveling Willebringen verkennen.

Het onderbouwd advies van Natuurpunt Velpe-Mene vind je onder: www.velpe-mene.be/RVKwillebringen-adviesNP.htm
Ook het structuurplan van de ruilverkaveling vind je hier.

Zondag 28 oktober 2012

Thematische landschapsexcursie vanuit Opvelp rond de ruilverkaveling Willebringen

Afspraak: 14u00, CC De Velpe,

Hoegaardsesteenweg te Opvelp/Bierbeek

Info: Hugo Abts, 016 73 30 23

Natuurpunt Bierbeek doet mee: Feest in het bos op zaterdag 1 september 2012

Het laatste weekend van de zomervakantie, op zaterdag 1 september grijpt er op de grens tussen Bierbeek en Grez-Doiceau aan de rand van Meerdaalwoud een uniek en origineel evenement plaats: het 'Feest in het bos/Fôrestival', samen met de Waalse burenen. Een straattheaterfestival in het bos, voor klein en groot, voor jong en oud.

Natuurpunt Bierbeek heeft er o.a. een standje waar je onder deskundige begeleiding zelf een insecten- of een bijenhôtel kunt bouwen. Het resultaat van je arbeid mag je mee naar huis nemen.

Het feest start om 11u30 met een aperitief en een picknick met animatie. Vanaf 13u30 tot 20u00 zijn er dan verrassende bosactiviteiten met muziek, theater, straatanimatie, workshops, verhalen en wandelingen, aangepaste catering,...

Voorverkoop volwassenen: € 5,
kinderen € 2

ter plaatse: resp. € 7 en € 3

plaats: bosrand Meerdaalwoud,
chemin de la trace, Néthen

tickets: cc de borre: 016-46 14 00 of
tickets@deborre.be

meer info: www.feestinhetsbos.be

Kennismaken met natuurbeheer bij de burenen in Limburg en Waals-Brabant: Interleader Natuur

Samen met Natuurpunt Limburg en Contrat de Rivière Dyle-Gette is bij het Europees Plattelandsprogramma een project ingediend rond grensoverschrijdende uitwisseling van natuurbeheer in de vallei van de Gete. Het programma loopt vanaf het najaar 2012 en zal afgesloten

worden op 31 december 2014. In het voorjaar 2013 zal op een mini-symposium de natuurwerking in het bekken van de Gete over de 3 regio's worden voorgesteld. Daarna volgen een viertal excursies om kennis te maken met de succesverhalen van de burenen.

Zowel in 2013 als 2014 komt er een grensoverschrijdende grote publieksactiviteit, nl. één grensoverschrijdend tussen Limburg en Vlaams-Brabant en één tussen Vlaams- en Waals-Brabant.

De Grote Gete in de Laterbroeken, Linter. Foto Kevin Lambeets

Distelbestrijding en begrip 'schadelijke distels' juridisch onderuit gehaald

De distelbestrijding is voor sommige gemeentebesturen bijna een obsessie. Dikwijls wordt hier proportioneel veel gemeentelijke energie ingestoken, soms is het een dagtaak van de milieuambtenaar en de politie. Net alsof de distels het milieu- (milieuambtenaar) of het veiligheidsprobleem (politie) in de landelijke gemeenten vormen. De distelbestrijding is een relict van een andere samenleving toen met de hand geoogst moest worden en distels een echt probleem waren. Nu is dat niet meer het geval. Distels vormen intengedeel de voedselbron van vele insecten en vlinders en zijn belangrijk voor de biodiversiteit. Het probleem van de distels is veelal een probleem dat enkel tussen de oren van mensen zit en waarmee gemeentebesturen hun (achterhaalde) flinkheid kunnen bewijzen. Gemeenten die vierkant hun voeten vegen aan biodiversiteit en dan totaal disproportioneel milieudienst en politie inzetten voor distelbestrijding. Dat het gaat om een probleem tussen de oren komt ook vaak tot uiting in meer algemene klachten van inwoners: op de percelen van Natuurpunt woekeren wilde planten of groeien struiken die moeten bestreden worden. Als gevolg van de distelbestrijding zijn al vele waardevolle vegetaties met pesticiden bestreden.

De distelbestrijding is gebaseerd op het Koninklijk Besluit van 19 november 1987 dat distels als schadelijk definieert. Het Arbitragehof heeft echter bij Arrest van 31 januari 1989 bevestigd dat de bevoegdheid tot het regelen van schadelijke wilde dier- en plantensoorten vervat zit in de bevoegdheid inzake natuurbehoud en natuurbescherming die sinds de Bijzondere

Wet op de Staatshervorming van 8 augustus 1980 volledig aan de gewesten toekomt. Bijgevolg houdt dit arrest van het Arbitragehof in dat de hele federale plantenbestrijdingswetgeving die dateert van na 1980, voor zover het gaat over de bestrijding van wilde planten (zoals distels) en dieren, zondermeer op een bevoegdheidsovertreding berust en bijgevolg onwettig is. Derhalve is de notie 'schadelijke distels' en de verdelgingsplicht van distels niet meer geldig en zelfs illegaal.

In vele gemeenten wordt geschermd met politieverordeningen rond de distelbestrijding die in de meeste gevallen gebaseerd zijn op het voornoemd K.B. en dus ook onwettig zijn. In sommige gemeenten werd de distelbestrijding opgenomen in een 'Gemeentelijke Administratieve Sanctie' met boete. Goed om weten is dat de rechtspraak ook hier intussen korte metten mee maakt. Zo werd de boete die in dit kader door de gemeente Maarkedal aan Natuurpunt opgelegd werd door de Provincie Oost-Vlaanderen op 2 februari 2012 vernietigd.

Kortom: bij klachten rond distels duidelijk laten weten dat de verplichte distelbestrijding niet meer bestaat en dat we ons niet laten opjagen door mensen of gemeentebesturen die distels beschouwen als hét probleem van de dag. Distels maken deel uit van het landschap en laat dit duidelijk verstaan. Natuurlijk kunnen in welbepaalde gevallen, wanneer het gegrond is omwille van goed nabuurschap, de distels in toom gehouden worden. Maar dat is nog iets anders dan alle distels te vuur en te zwaard verdelgen.

Insectenweelde op bloeiende akkerdistels. Foto Luc Nagels

Europees Life-project voor het Hageland goedgekeurd

De Europese Commissie heeft een Life-project, ingediend door Natuurpunt Beheer, voor natuurherstel in de Natura-gebieden van het Hageland goedgekeurd. Het gebied waarop de goedkeuring betrekking heeft, strekt zich uit van Dassenaarde in het uiterste noorden boven Diest over Catselt, de Demerbroeken van Zichem tot Achter Schoonhoven, de Molenheide, de Demerbeemden in Betekom, het Vorsdonkbroek, de Wijngaardberg, Dunbergbroek en de Hagelandse Vallei, de bronbossen in Lubbeek, De Spicht en

het Koebos, de Bierbeekse valleien van Zwartebos tot Rottebos, Meldertbos tot het bovenstrooms gedeelte in het gehucht Keulen. Over een periode van zes jaar zal een omvangrijk programma van natuurherstel in ca. 120 ha Europese habitatgebieden kunnen gerealiseerd worden en een uitbreiding van natuurgebied met ca. 100 ha. Er zijn ook mogelijkheden voorzien om deze gebieden extra in de kijker te stellen.

Wordt vervolgd...

Big Jump 2012 in Oost-Brabant, een spetterend succes

Op 8 juli sprongen op 21 plaatsen in Vlaanderen om 15u00 stipt honderden mensen in rivieren, waterlopen en meren om aandacht te vragen voor proper en zuiver water. Niet alleen in Vlaanderen werd er gesprongen. In gans Europa sprongen mensen gelijktijdig in rivieren, vijvers en kanalen. Ook in Oost-Brabant lokte het evenement heel wat mensen naar Demer, Dijle en Grote Gete.

Waar springen zij voor?

Voor prope rivieren

Onze waterlopen worden nog dagelijks vervuild. Door de industrie, de landbouwsector én door huishoudens - door ons allemaal dus.

Voor levende rivieren

Watervervuiling aanpakken is niet voldoende. Heel wat waterlopen zijn nog altijd gebetonneerd, ingedamd of rechtgetrokken. Daardoor verliezen ze hun schoonheid, verdwijnt de kans op een bloeiende rijkdom aan planten en dieren en neemt het overstromingsgevaar toe.

Voor rivieren waar je kan van genieten

Een prope en levende rivier brengt heel veel mensen plezier: wandelaars, fietsers, natuurliefhebbers, buurtbewoners...

Big Jump in de Dijle te Heverlee. Foto Thomas Vandenberghe

Big Jump in de Demer te Betekom. Foto Kristin Corne

Big Jump in de Grote Gete te Tienen. Foto Carla Depré

Uitgerekend op de dag van de Big Jump werd 's morgens een grote vissterfte vastgesteld in de Grote Gete en de Demer. Door een industriële lozing van een zure vloeistof waren de biochemische zuiveringsprocessen in het waterzuiveringsstation van Tienen stilgevallen en werd vervuild water geloosd. Even was er ongerustheid of de Big Jump van Tienen en Betekom konden doorgaan. De Big Jump in Tienen ging stroomopwaarts door, waardoor daar geen probleem was, in Betekom werd na wateranalyse de toestand veilig geacht. Van vervuiling gesproken!

350 jaar Heilmolen

Zondag 2 september 2012

(zie pag. 6 en 7)